

PLAN DZIAŁAŃ.

**INFORMACJA W SPRAWIE DZIAŁAŃ NIEZBĘDNYCH DO PODJĘCIA
PRZEZ RM I INNE PODMIOTY PUBLICZNE
ZAPEWNIAJĄCYCH WDROŻENIE PRZYJĘTEJ
PRZEZ RM W DNIU 13 LIPCA 2010 R.
KRAJOWEJ STRATEGII ROZWOJU REGIONALNEGO 2010-2020:
REGIONY, MIASTA, OBSZARY WIEJSKIE**

Dokument przyjęty przez Radę Ministrów dnia 2 listopada 2010 r.

Ministerstwo Rozwoju Regionalnego

Warszawa, 2 listopada 2010 r.

Spis treści

WSTĘP	2
1. POPRAWA JAKOŚCI ZARZĄDZANIA POLITYKAMI PUBLICZNYMI, W TYM ICH WŁAŚCIWE UKIERUNKOWANIE TERYTORIALNE..	4
1.1. Przygotowanie dokumentów strategicznych warunkujących realizację polityki regionalnej.....	4
1.2. Dostosowanie zawartości dokumentów strategicznych na poziomie regionalnym do zawartości dokumentów strategicznych i planistycznych na poziomie krajowym	6
1.3. Uwzględnienie wymiaru terytorialnego w dokumentach strategicznych mających podstawowe znaczenie dla realizacji celów KSRR.....	8
1.4. Wzmocnienie wymiaru miejskiego polityki regionalnej.....	9
1.5. Zmiany kompetencyjne na poziomie krajowym dla zapewnienia racjonalizacji zarządzania i zwiększenia efektywności zadań dotyczących rozwoju regionalnego	11
1.6. Zmiany kompetencyjne JST służące zwiększeniu efektywności realizacji zadań dotyczących rozwoju regionalnego na poziomie regionalnym i lokalnym.....	13
2. RACJONALIZACJA SYSTEMU FINANSOWANIA POLITYKI ROZWOJU O WPŁYWIE TERYTORIALNYM	16
2.1. Dostosowanie systemu finansowania JST do zadań wynikających z realizacji polityki rozwoju w regionie	16
2.2. Lepsze ukierunkowanie terytorialne środków budżetowych (proces „terytorializacji”)	18
2.3. Dostosowanie sposobu planowania i realizacji budżetu państwa oraz systemu finansów publicznych do realizacji celów KSRR	20
3. PRZYGOTOWANIE SYSTEMU REALIZACJI POLITYKI REGIONALNEJ ORAZ MECHANIZMÓW ZWIĘKSZAJĄCYCH EFEKTYWNOŚĆ	23
3.1. Wprowadzenie do systemu prawnego polityki rozwoju instrumentów zapewniających minimalny dostęp do usług publicznych na obszarze całego kraju	23
3.2. Wprowadzenie instrumentów wspomagających rozprzestrzenianie się procesów rozwojowych poza obszary centrów życia społeczno-gospodarczego	25
3.3. Wprowadzenie systemu kontraktu terytorialnego.....	26
3.4. Wzmocnienie debaty strategicznej na temat wymiaru terytorialnego polityk publicznych	28
3.5. Wprowadzenie spójnego systemu monitorowania procesów rozwojowych i efektów polityki rozwoju w układach przestrzennych	29
3.6. Określenie trybu i zasad programowania w ramach przyszłej perspektywy finansowej, w tym polityki regionalnej.....	31
3.7. Przebudowa systemu wdrażania działań rozwojowych	33
Załącznik: ORGANIZACJA PRAC, ZWIĄZANYCH Z WDROŻENIEM KRAJOWEJ STRATEGII ROZWOJU REGIONALNEGO 2010-2020	35
INFORMACJA NT. PLANOWANEJ REALIZACJI ZADAŃ W RAMACH PLANU DZIAŁAŃ ZWIĄZANYCH Z WDROŻENIEM KRAJOWEJ STRATEGII ROZWOJU REGIONALNEGO 2010: REGIONY, MIASTA, OBSZARY WIEJSKIE – UJĘCIE KWARTALNE	37

Wstęp

Przyjęcie w dniu 13 lipca 2010 r. przez Radę Ministrów *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie* (KSRR) otwiera drogę do wdrożenia zarysowanego w tym dokumencie planu zmian systemowych oraz przekształceń instytucjonalnych mających na celu zwiększenie efektywności i skuteczności polityki regionalnej oraz innych polityk publicznych wpływających na procesy rozwojowe w układach terytorialnych. Rada Ministrów, przyjmując KSRR określiła wiele nowatorskich rozwiązań mających usprawnić proces zarządzania i prowadzenia polityki regionalnej dotyczących jej systemu programowania, wdrażania i monitorowania.

Postanowienia KSRR dotyczące nowego sposobu realizacji polityki regionalnej oparte są między innymi o takie założenia jak: racjonalizacja zarządzania procesami rozwojowymi, racjonalizacja systemu zarządzania i finansowania polityk publicznych mających istotny wpływ terytorialny, organizacja procesów związanych z rozwojem regionalnym w wieloszczeblowym systemie zarządzania rozwojem oraz wprowadzenie nowych instrumentów partnerstwa i koordynacji działań ukierunkowanych terytorialnie, jak i instrumentów i mechanizmów podnoszących efektywność realizacji polityki regionalnej. To nowe podejście do realizacji procesów rozwojowych w odniesieniu do terytorium stanowi podstawę do opracowania niniejszego *Planu działań* służącego wdrożeniu nowego modelu realizacji polityki regionalnej na różnych poziomach zarządzania rozwojem.

Utworzony na podstawie nowego modelu polityki regionalnej zapisanego w KSRR system realizacji działań prorozwojowych ukierunkowanych terytorialnie stanowi element szerszego systemu zarządzania rozwojem Polski¹ przez włączenie procesów programowania i koordynacji rozwoju regionalnego w ogólny nurt realizacji działań prorozwojowych w Polsce. W efekcie KSRR stanowi jedną z 9 strategii przewidzianych do przyjęcia na poziomie rządowym w ramach procesu porządkowania strategii rozwoju w kraju. Niniejszy *Plan działań* przyczynia się zarazem do poprawy systemu zarządzania rozwojem przez określanie sposobu uwzględnienia wymiaru terytorialnego w dokumentach strategicznych przygotowywanych na poziomie krajowym, metod opracowywania dokumentów planistycznych na poziomie regionalnym oraz określenia wspólnych standardów realizacji działań prorozwojowych w odniesieniu do terytorium. Relacje między wszystkimi dziewięcioma strategiami zintegrowanymi polegają na wzajemnej kompatybilności. Obszary tematyczne w różnych strategiach wzajemnie nakładają się i są w różny sposób akcentowane, niemniej jednak rolą poszczególnych resortów jest opracowanie, koordynowanie działań i monitorowanie stopnia osiągnięcia celów każdej ze strategii. Układ i filozofia 9 strategii zintegrowanych powoduje, że wdrażanie każdej ze strategii będzie wiązało się wspólnymi bądź skoordynowanymi działaniami wielu podmiotów, w tym poszczególnych resortów oraz władz samorządowych. Oznacza to między innymi konieczność ścisłego powiązania strategicznych instrumentów planistycznych przygotowywanych na poziomie krajowym i regionalnym dla realizacji celów rozwojowych wyznaczonych w odniesieniu do terytorium, w tym m.in. przygotowanie koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju (KPZK), jako dokumentu o istotnym znaczeniu terytorialnym, porządkującym kwestie w zakresie polityki przestrzennej oraz Planu Zagospodarowania Przestrzennego Kraju (PZPK).

Plan działań zawiera opis propozycji działań niezbędnych do podjęcia przez Radę Ministrów i inne podmioty publiczne (m.in. jednostki samorządu terytorialnego, instytucje państwowe zarządzające środkami publicznymi kierowanymi do regionów, agencje rozwoju regionalnego i lokalnego)

¹ Zgodnego z zapisami dokumentu „Założenia systemu zarządzania rozwojem Polski”, przyjętym przez Radę Ministrów w dniu 27 kwietnia 2009 r.

zawierający kierunki możliwych zmian wraz z uzasadnieniem ich wprowadzenia, opis sposobu realizacji działań w danym obszarze oraz szczegółowy harmonogram prac nad wdrożeniem danego rozwiązania.

Harmonogram działań przewidzianych w niniejszym planie został tak skonstruowany, aby proponowane zmiany zostały przygotowane i wprowadzone do systemu instytucjonalnego i prawnego w roku 2013, co pozwoli zapewnić efektywne ramy wdrażania w okresie obowiązywania nowej perspektywy finansowej Unii Europejskiej. Do tego czasu niezbędne jest przede wszystkim przygotowanie do sprawnego funkcjonowania po 2013 roku kontraktu terytorialnego, którego utworzenie jako podstawowego, nowego instrumentu wspomagania koordynacji strategicznej działań prowadzonych ze szczebla krajowego i różnych poziomów subkrajowych (przede wszystkim szczebla regionalnego) zostało przewidziane w KSRR. Ze względu na swą szczególną rolę i stopień skomplikowania kontrakt terytorialny zostanie wdrożony w dwóch fazach:

- Pierwszej – w ramach której zostaną wypróbowane rozwiązania w zakresie sposobu i trybu przeprowadzania negocjacji kontraktu oraz sposobu wdrożenia przedsięwzięć wynegocjowanych w ramach pilotażu kontraktu,
- Drugiej – w której na podstawie zebranych doświadczeń zostaną przyjęte odpowiednie regulacje prawne i instytucjonalne reformujące system finansowania polityki regionalnej.

Zakłada się, że po roku 2013 kontrakt terytorialny stanie się efektywnym elementem systemu polityki regionalnej zapewniającym synergię nie tylko pomiędzy działaniami podejmowanymi ze szczebla krajowego i regionalnego oraz lokalnego, ale także zapewniającym synergię działań pomiędzy różnymi podmiotami działającymi na tych samych szczeblach zarządzania, w tym w szczególności między poszczególnymi resortami w zakresie polityk publicznych wywierających wpływ terytorialny.

Działania opisane w rozdziałach 1-2 niniejszego *Planu* wiążą się z koniecznością dokonania dostosowań i zmian prawnych o charakterze zasadniczym dla właściwej realizacji procesów rozwojowych w takich obszarach jak finanse publiczne, właściwość samorządów terytorialnych czy kompetencje poszczególnych ministrów. Zmiany te, ze względu na swój zakres i wpływ na funkcjonowanie całego systemu prowadzenia polityk publicznych przed ostatecznym wprowadzeniem (najczęściej w postaci modyfikacji odpowiednich ustaw), powinny być przedmiotem analiz Rady Ministrów i w szerszych forach obejmujących także ich pozarządowych adresatów.

Natomiast działania przedstawione w rozdziale 3 bezpośrednio wynikają z KSRR. Zmiany dotyczące systemu realizacji polityki regionalnej przewidziane w strategii wymagają wprowadzenia nowych rozwiązań w postaci instytucji, instrumentów strategicznych i wdrożeniowych wspomagających procesy rozwojowe, za które bezpośrednią odpowiedzialność ponosi Minister Rozwoju Regionalnego bądź poszczególni adresaci strategii. Zmiany te mogą być wprowadzane praktycznie od momentu obowiązywania KSRR na podstawie propozycji lub decyzji odpowiednich podmiotów najczęściej bez konieczności modyfikacji ustaw regulujących ich kompetencje i zakres działania.

W załączniku niniejszego *Planu* umieszczono natomiast syntetyczne podsumowanie prac nad nowym systemem wdrażania polityki regionalnej, które toczyły się równoległe do prac nad KSRR wraz ze wskazaniem materiałów źródłowych, wykorzystanych w pracach nad strategią.

1. POPRAWA JAKOŚCI ZARZĄDZANIA POLITYKAMI PUBLICZNYMI, W TYM ICH WŁAŚCIWE UKIERUNKOWANIE TERYTORIALNE

Działania wprowadzające zmiany systemowe i instytucjonalne w obszarze zarządzania rozwojem wynikają z zapisów KSRR dotyczących wdrożenia nowego modelu polityki regionalnej oraz oparcia go o takie zasady jak m.in.: partnerstwo i współpraca, zintegrowane podejście terytorialne, koordynacja, subsydiarność oraz wieloszczeblowe zarządzanie procesami rozwoju regionalnego. Pełna realizacja tych zasad nie jest możliwa bez zasadniczych zmian zmierzających do racjonalizacji procesu zarządzania rozwojem na właściwych szczeblach decyzyjnych odpowiedzialnych za prowadzenie działań rozwojowych w odniesieniu do terytorium, czyli uporządkowania i doprecyzowania zakresu kompetencji podstawowych podmiotów polityki regionalnej.

Zaproponowany w ramach *Planu działań* zestaw propozycji dotyczących poprawy jakości zarządzania politykami publicznymi wynika z dotychczasowych, ponad dziesięcioletnich doświadczeń w prowadzeniu polityki regionalnej i innych przedsięwzięć ukierunkowanych terytorialnie na poziomie krajowym i regionalnym, zarówno w ramach własnych rozwiązań krajowych, jak i europejskiej polityki spójności. Dotychczasowe doświadczenia związane z decentralizacją funkcji państwa, funkcjonowaniem modelu zarządzania państwem i procesami rozwojowymi, jakie ukształtowały się w wyniku utworzenia w 1999 roku samorządu terytorialnego na poziomie wojewódzkim oraz wprowadzeniem nowych jakościowo relacji pomiędzy uczestnikami gry o rozwój po przystąpieniu Polski do UE w ramach realizacji polityki spójności UE prowadzą do wniosku, że niezbędne są zmiany systemowe i instytucjonalne dotyczące warunków funkcjonowania podstawowych aktorów polityki regionalnej i uporządkowanie relacji między nimi w realizacji polityki rozwoju, co stanowi element zmian realizowanych w związku z usprawnianiem działania krajowego systemu prowadzenia polityki rozwoju.

W związku z powyższym, sprawne i efektywne prowadzenie polityki regionalnej wiąże się z uporządkowaniem zakresu i obszarów kompetencji poszczególnych podmiotów polityki regionalnej oraz odpowiednich zmian systemowych dotyczących sposobu realizacji procesów rozwojowych w odniesieniu do terytorium. Dotyczy to uporządkowania kompetencji w ramach administracji rządowej i samorządowej, dostosowania ich do właściwego poziomu dostarczania usług publicznych oraz większego dopasowania do osiągania celów określanych w stosunku do obszarów funkcjonalnych. Proponowane zmiany służą jednocześnie poprawie funkcjonowania samorządu terytorialnego i wzmocnieniu jego odpowiedzialności w zakresie polityki rozwoju, koordynacji i partnerstwa.

Najważniejsze zmiany systemowe dotyczące sposobu realizacji procesów rozwojowych w odniesieniu do terytorium obejmują także kwestie związane z poprawą jakości zarządzania politykami publicznymi przez ich właściwe ukierunkowanie przestrzenne i regionalne, jak i przyjęcie najważniejszych dla rozwoju kraju dokumentów strategicznych, które warunkują kształt polityki rozwoju realizowanej w odniesieniu do terytorium w średnio- i długoterminowej perspektywie czasowej. W tym kontekście istotne jest również uwzględnienie priorytetów unijnych, zawartych w strategii „Europa 2020”.

1.1. Przygotowanie dokumentów strategicznych warunkujących realizację polityki regionalnej

Opis problemu i uzasadnienie podjęcia działań

W ramach krajowego systemu programowania rozwoju zapewniona jest spójność celów i działań rozwojowych poprzez ustanowienie hierarchii i określenie zależności między poszczególnymi strategicznymi instrumentami planistycznymi – strategiami rozwoju oraz dokumentami operacyjno-

wdrożeniowymi – programami operacyjnymi i rozwoju. W efekcie dla zapewnienia spójności programowania działań rozwojowych odnoszących się do terytorium niezbędne jest przygotowanie i aktualizacja dokumentów najbardziej istotnych z punktu widzenia długo- i średniookresowych celów rozwoju kraju, tj. Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju (DSRK) oraz Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju (ŚSRK), przy uwzględnieniu aktualizowanego Krajowego Programu Reform.

Warunkiem niezbędnym dla skutecznej realizacji celów polityki regionalnej jest przygotowanie 9 tzw. zintegrowanych strategii rozwoju², za których opracowanie odpowiadają koordynatorzy – ministrowie właściwi w danym obszarze merytorycznym. Dokumenty te określają cele strategiczne w kluczowych obszarach rozwoju społeczno-gospodarczego kraju i stanowią podstawowe instrumenty realizacyjne DSRK i ŚSRK. Jednym z tych dokumentów jest Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego, która jako jedyna została, jak dotychczas, przyjęta przez Radę Ministrów. Prace nad pozostałymi strategiami trwają w poszczególnych resortach odpowiedzialnych za ich przygotowanie, przy zapewnieniu koordynacyjnej roli Komitetowi Koordynacyjnemu ds. Polityki Rozwoju, na którego forum omawiane są projekty strategii w celu zachowania spójności między nimi. W związku z tym, że realizacja KSRR wskazana w niniejszym dokumencie jest związana z wieloetapowym i długotrwałym procesem przygotowania i wdrożenia pozostałych dokumentów strategicznych, bardzo istotne jest zapewnienie ciągłości i spójności wszystkich prac, gdyż efektem tego procesu będą jednolite rozwiązania obejmujące obszary wspólne dla kilku strategii.

Wspomniane dokumenty powinny, stosownie do skali i charakteru poszczególnych aspektów strategii, uwzględniać wymiar terytorialny zgodnie z założeniami Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego oraz zapisami koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030. Ponadto, dla zapewnienia spójności polityki regionalnej z polityką przestrzenną kraju niezbędne jest opracowanie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Kraju z uwzględnieniem wymiaru terytorialnego wynikającego z KSRR w ramach prowadzonej polityki rozwoju.

Sposób realizacji

Realizacja polityki regionalnej w ramach spójnego krajowego systemu programowania i zarządzania rozwojem wymaga podjęcia następujących działań:

- Opracowanie Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju (DSRK) z uwzględnieniem wymiaru terytorialnego,
- Aktualizacja Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju 2020 (ŚSRK) z uwzględnieniem zapisów DSRK oraz wymiaru terytorialnego,
- Opracowanie koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK),
- Opracowanie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Kraju (PZPK) z uwzględnieniem zapisów koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK) oraz wymiaru terytorialnego wynikającego z KSRR w ramach prowadzonej polityki rozwoju,
- Opracowanie 9 zintegrowanych strategii rozwoju uwzględniających zapisy DSRK, ŚSRK oraz wymiar terytorialny, tj. Strategia innowacyjności i efektywności gospodarki, Strategia rozwoju zasobów ludzkich, Strategia rozwoju transportu, Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko, Sprawne państwo, Krajowa strategia rozwoju regionalnego 2010-2020: Regiony – miasta - obszary wiejskie³, Strategia rozwoju kapitału społecznego, Strategia bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej, Strategia zrównoważonego rozwoju wsi i rolnictwa .

² Zgodnie z dokumentem rządowym „Założenia systemu zarządzania rozwojem Polski”, przyjętym przez Radę Ministrów w dniu 27 kwietnia 2009 r. oraz opracowywanym przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego „Planem uporządkowania strategii rozwoju”.

³ Przyjęta przez RM w dniu 13 lipca 2010 roku.

Harmonogram prac

1.1. Przygotowanie dokumentów strategicznych warunkujących realizację polityki regionalnej		
Działanie	Instytucja odpowiedzialna	Termin realizacji
Opracowanie DSRK z uwzględnieniem wymiaru terytorialnego	Kancelaria Prezesa Rady Ministrów we współpracy z Ministrem Rozwoju Regionalnego	IV kw. 2010 r.
Opracowanie KPZK	Minister Rozwoju Regionalnego	II kw. 2011 r.
Aktualizacja ŚSRK	Minister Rozwoju Regionalnego	II kw. 2011 r.
Opracowanie 9 zintegrowanych strategii rozwoju	Ministrowie – koordynatorzy strategii: Minister Gospodarki, Minister-członek Rady Ministrów, Przewodniczący Stałego Komitetu Rady Ministrów, Minister Infrastruktury, Minister Gospodarki, Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji, Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Minister Rozwoju Regionalnego, Prezes Rady Ministrów, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi	II kw. 2011 r.
Opracowanie PZPK	Minister Infrastruktury	IV kw. 2012 r.

1.2. Dostosowanie zawartości dokumentów strategicznych na poziomie regionalnym do zawartości dokumentów strategicznych i planistycznych na poziomie krajowym

Opis problemu i uzasadnienie podjęcia działań

W celu zapewnienia zintegrowanego podejścia do rozwoju terytorialnego zgodnie z zapisami KSRR niezbędne jest zachowanie spójności działań planowanych i podejmowanych na szczeblu krajowym i regionalnym. W związku z tym, konieczne jest dostosowanie zawartości dokumentów strategicznych na poziomie regionalnym do zapisów dokumentów strategicznych i planistycznych na poziomie krajowym. Wpłyne to pozytywnie na zbieżność dokumentów strategicznych i planistycznych tworzonych na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym dotyczących rozwoju społeczno-gospodarczego i przestrzennego. Co do zasady, czynności dostosowawcze powinny zostać przeprowadzone w ciągu 9 miesięcy od momentu przyjęcia danego dokumentu na poziomie krajowym, tj. średniookresowej strategii rozwoju kraju, Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego, a także odpowiednich strategii ponadregionalnych, zgodnie z postanowieniami ustawy o samorządzie województwa⁴. Jednak z uwagi na to, iż dokumenty na poziomie regionalnym powinny również być dostosowane do zintegrowanych strategii rozwoju, które są dopiero w fazie opracowywania i zgodnie z harmonogramem spodziewane są nie wcześniej niż w II kw. 2011 r., pierwsze dostosowanie będzie musiało zostać przesunięte w czasie. Wiąże się to z koniecznością interpretacji zapisów ustawy o samorządzie województwa w zakresie możliwości wydłużenia terminu lub uelastyczenia procedury dostosowawczej strategii rozwoju województwa. W celu zapewnienia porównywalności dokumentów, w procesie aktualizacji dokumentów strategicznych, konieczne jest również ujednoczenie terminologii stosowanej w dokumentach strategicznych na poziomie krajowym i regionalnym oraz określenie jednolitych standardów metodologicznych przygotowania dokumentów strategicznych.

Zapewnieniu spójności dokumentów strategicznych służy również przypisanie poszczególnym szczeblom JST odpowiedzialności za przygotowanie planów i programów określających sposób prowadzenia polityki rozwoju w stosunku do konkretnych obszarów funkcjonalnych (np. obszarów problemowych, obszarów funkcjonalnych miast). Ujednoczenie zasad dotyczących strategicznego

⁴ Dz.U. z 2001 r. Nr 142 poz.1590 z późn. zm.

planowania i zarządzania rozwojem na poziomie wojewódzkim i lokalnym powinno prowadzić do zwiększenia efektywności realizacji polityki rozwoju mającej wpływ na procesy rozwojowe zachodzące w układach przestrzennych. Ponadto, proces ten wpłynie pozytywnie na wymianę doświadczeń i dobrych praktyk między regionami.

Sposób realizacji

Dostosowanie dokumentów strategicznych na poziomie regionalnym do systemu dokumentów strategicznych i planistycznych na poziomie krajowym obejmuje następujące działania:

- Interpretacja lub zmiana zapisów ustawy o samorządzie województwa w zakresie możliwości wydłużenia terminu lub uelastycznienia procedury dostosowawczej strategii rozwoju województwa do dokumentów opracowanych na poziomie krajowym oraz ujednoczenia wymagań co do ich zawartości,
- Przygotowanie przewodnika dot. sposobu aktualizacji strategii rozwoju województw zgodnie z Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2010-2020,
- Dostosowanie strategii rozwoju województw i planów zagospodarowania przestrzennego województw do Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego i Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju
- Opracowanie planów zagospodarowania przestrzennego i/lub strategii rozwoju dla obszarów funkcjonalnych wskazanych w Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju (m.in. obszarów funkcjonalnych miast, strefy przybrzeżnej).

Dostosowanie planów zagospodarowania przestrzennego województw do Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju odbędzie się w terminie trzech lat od przyjęcia KPZK przez Radę Ministrów i opublikowania we właściwym dzienniku urzędowym.

Wprowadzenie rozwiązań w zakresie planowania przestrzennego obowiązujących na poziomie krajowym na poziom regionalny i lokalny może powodować konieczność zmian prawnych w ustawie o zagospodarowaniu przestrzennym oraz innych dotyczących systemu JST.

Harmonogram prac

1.2. Dostosowanie zawartości dokumentów strategicznych na poziomie regionalnym do zawartości dokumentów strategicznych i planistycznych na poziomie krajowym		
Działanie	Instytucja odpowiedzialna	Termin realizacji
Interpretacja lub zmiana zapisów ustawy o samorządzie województwa w zakresie możliwości wydłużenia terminu lub uelastycznienia procedury dostosowawczej strategii rozwoju województwa do dokumentów opracowanych na poziomie krajowym oraz ujednoczenia wymagań co do ich zawartości	Minister Rozwoju Regionalnego	IV kw. 2010 r.
Przygotowanie przewodnika dot. sposobu aktualizacji strategii rozwoju województw zgodnie z Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2010-2020	Minister Rozwoju Regionalnego	IV kw. 2010 r.
Dostosowanie strategii rozwoju województw i planów zagospodarowania przestrzennego województw do Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego i Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju	Samorzady województw we współpracy z Ministrem Rozwoju Regionalnego	I kw. 2011 r.– IV kw. 2013 r.
Opracowanie planów zagospodarowania przestrzennego i/lub strategii rozwoju dla obszarów funkcjonalnych wskazanych w Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju (m.in. obszarów funkcjonalnych miast, strefy przybrzeżnej)	Właściwe JST we współpracy z właściwymi jednostkami szczebla krajowego	od 2011 r.

1.3. Uwzględnienie wymiaru terytorialnego w dokumentach strategicznych mających podstawowe znaczenie dla realizacji celów KSRR

Opis problemu i uzasadnienie podjęcia działań

Zgodnie z postanowieniami KSRR, polityka regionalna powinna być oparta o zasadę zintegrowanego podejścia terytorialnego. Oznacza to konieczność ujęcia w strategicznych instrumentach planistycznych – strategiach rozwoju oraz dokumentach operacyjno-wdrożeniowych – programach operacyjnych i programach rozwoju – wymiaru terytorialnego w celu zachowania spójności celów i działań rozwojowych realizowanych w odniesieniu do terytorium. Elementem tych działań jest również uporządkowanie sposobu przygotowania strategii i planów regionalnych przez przygotowanie odpowiednich standardów opracowywania i zawartości dokumentów strategicznych na poziomie regionalnym (patrz pkt 1.2.).

W tym celu niezbędne jest określenie właściwego z punktu widzenia KSRR zakresu uwzględnienia uwarunkowań i różnicowań terytorialnych, w tym w szczególności potencjałów i barier rozwojowych poszczególnych terytoriów w dokumentach strategicznych. Dokumenty te powinny nie tylko zawierać podejście terytorialne, tam, gdzie jest to merytorycznie uzasadnione, ale także ich oddziaływanie na terytorium powinno podlegać ocenie na etapie przygotowania strategii i programów (tzw. ocena zgodności).

Ze względu na to, że uwzględnienie wymiaru regionalnego i przestrzennego w dokumentach strategicznych należy do kompetencji ministrów odpowiedzialnych za przygotowanie poszczególnych instrumentów planistycznych oraz jednostek samorządu terytorialnego odpowiedzialnych za przygotowanie dokumentów strategicznych na poziomie regionalnym, sposób wprowadzenia wymiaru terytorialnego oraz przeprowadzenia oceny wpływu na terytorium tych dokumentów podlegać powinien dyskusji na forum Rady Ministrów oraz uzgodnień z właściwymi JST.

Sposób realizacji

Uwzględnienie wymiaru regionalnego i przestrzennego w dokumentach strategicznych mających podstawowe znaczenie dla realizacji celów KSRR wymaga podjęcia przez Ministra Rozwoju Regionalnego, we współpracy z Kancelarią Prezesa Rady Ministrów i Ministrami – koordynatorami strategii oraz samorządami województw, następujących działań:

- Opracowania wytycznych w sprawie sposobu uwzględnienia wymiaru terytorialnego w dokumentach strategicznych (opracowywanych na poziomie krajowym i regionalnym, w szczególności w 9 zintegrowanych strategiach rozwoju),
- Wdrożenie rozwiązań dotyczących zapewnienia uwzględnienia wymiaru terytorialnego w dokumentach strategicznych.

Właściwe zrealizowanie ww. działań wymaga zmian ustaw zawierających zapisy dotyczące odpowiedzialności za opracowanie oraz sposób przygotowania dokumentów strategicznych i operacyjno-wdrożeniowych zarówno na szczeblu krajowym (np. zmiany ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju), jak i regionalnym i lokalnym (np. ustawy o samorządzie województwa).

Harmonogram prac

1.3. Uwzględnienie wymiaru terytorialnego w dokumentach strategicznych mających podstawowe znaczenie dla realizacji celów KSRR

Działanie	Instytucja odpowiedzialna	Termin realizacji
-----------	---------------------------	-------------------

Opracowanie wytycznych w sprawie sposobu uwzględnienia wymiaru terytorialnego w dokumentach strategicznych	<p>Minister Rozwoju Regionalnego</p> <p>Współpraca: Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, Ministrowie – koordynatorzy strategii: Minister Gospodarki, Minister-członek Rady Ministrów, Przewodniczący Stałego Komitetu Rady Ministrów, Minister Infrastruktury, Minister Gospodarki, Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji, Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Minister Rozwoju Regionalnego, Prezes Rady Ministrów, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, samorządy województw</p>	IV kw. 2010 r.
Uwzględnienie rozwiązań dotyczących zapewnienia wymiaru terytorialnego w dokumentach strategicznych	<p>Ministrowie – koordynatorzy strategii: Minister Gospodarki, Minister-członek Rady Ministrów, Przewodniczący Stałego Komitetu Rady Ministrów, Minister Infrastruktury, Minister Gospodarki, Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji, Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Minister Rozwoju Regionalnego, Prezes Rady Ministrów, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, samorządy województw</p>	II kw. 2012 r.

1.4. Wzmocnienie wymiaru miejskiego polityki regionalnej

Opis problemu i uzasadnienie podjęcia działań

Miasta, jako podstawowy element systemu osadniczego kraju, stanowią integralną część polskiej przestrzeni i niezaprzeczalnie stanowią o rozwoju kraju. Rozwój miast oraz sprzyjająca mu polityka miejska są więc niezbędnym elementem polityki rozwoju i regulujących ją podstawowych dokumentów strategicznych – KSRR i KPZK. Nowy paradygmat polityki regionalnej podkreśla istotę podejścia terytorialnego, a wśród aktorów polityki regionalnej wymienia wszystkie szczeble administracji publicznej. Miasta stają się więc jednym z podmiotów polityki regionalnej jako beneficjenci zintegrowanych działań prorozwojowych.

W uznaniu wagi problematyki miejskiej dla procesów rozwojowych MRR zleciło OECD przygotowanie *Przeglądu OECD krajowej polityki miejskiej w Polsce* (zakończenie przewiduje się na grudzień 2010 r.). Celem badania jest przeanalizowanie wpływu bezpośredniego i pośredniego polityk rządu centralnego oddziałujących na rozwój obszarów miejskich w wymiarach ekonomicznym, społecznym i środowiskowym, a także kwestii związanych z zarządzaniem między różnymi szczeblami administracji w układzie pionowym, jak i poziomym. Na potrzeby *Przeglądu* w pierwszej połowie 2010 r., opracowany został *Raport wprowadzający Ministerstwa Rozwoju Regionalnego na potrzeby przygotowania Przeglądu OECD krajowej polityki miejskiej w Polsce*. Raport ten zawiera kluczowe dane oraz informacje na temat trendów społeczno-gospodarczych oraz przestrzennych na obszarach miejskich w Polsce, jak również informacje na temat różnicowań regionalnych, istniejących polityk rozwoju obszarów miejskich, jak i zaangażowanych w nie instytucji czy organizacji.

Polityka miejska ze swej natury jest interdyscyplinarna i dotyczy wielu dziedzin sektorowych. Wpływ na rozwój miast mają działania władz publicznych na wszystkich szczeblach administracji – centralnej, regionalnej i lokalnej. Obecnie nie ma w Polsce prowadzonej w sposób zintegrowany polityki miejskiej oraz nie istnieje jedna formalna strategia w stosunku do obszarów miejskich na poziomie krajowym. Trudno więc mówić o koordynacji polityki wobec miast.

W Ustawie o działach administracji rządowej zagadnienie polityki miejskiej jest zaliczone, jako jedno z 8, do działu budownictwo, gospodarka przestrzenna i mieszkaniowa, który należy do kompetencji Ministra Infrastruktury. Takie rozwiązanie kompetencyjne zawęża myślenie o polityce miejskiej do kwestii planowania przestrzennego i urbanistyki. Natomiast polityka miejska, co podkreślają liczne dokumenty europejskie, np. Karta Lipska, powinna być traktowana jako polityka wobec miast i ich obszarów funkcjonalnych oraz sposób ich oddziaływania na obszary otaczające. Miasta to nie tylko największe ośrodki wojewódzkie, ale też miasta średnie i małe o znaczeniu subregionalnym i lokalnym. Polityka miejska powinna być dostosowana do ich specyfiki oraz powinna uwzględniać zależności pomiędzy obszarami generującymi wzrost (największe miasta), obszarami funkcjonalnie z nimi powiązanimi oraz obszarami peryferyjnymi, w tym obszarami wiejskimi. Mając na względzie kierunki zmian wypracowywane na poziomie europejskim krajowa polityka miejska powinna respektować kurs na rozwój obszarów miejskich oparty na zasadach zintegrowanego, inteligentnego, zrównoważonego, spójnego i inteligentnego rozwoju (*smart city*). Obejmuje to takie obszary jak np. transport, budownictwo, energetyka, opieka medyczna, zarządzanie kryzysowe. Tak definiowana polityka miejska będzie łączyć zagadnienia rozwoju społeczno-gospodarczego z podejściem urbanistycznym i przestrzennym oraz aspektami instytucjonalnymi. Te ostatnie są szczególnie ważne, gdyż polityka miejska powinna być rozumiana szeroko – nie tylko jako działania rządu wobec miast, ale także powinna posłużyć do wypracowania modelu zarządzania i współpracy wszystkich szczebli administracji zajmujących się rozwojem miast.

KSRR i KPZK wskazują działania wobec miast, „klasyczne” instrumenty oddziaływania na rozwój miast, których realizacja wprost implikuje osiągnięcie celów polityki regionalnej i przestrzennej, np. działania rewitalizacyjne, obszary funkcjonalne miast.

KSRR odnosi się do poszczególnych rodzajów terytoriów, w tym do obszarów miejskich. Ze względu na znaczenie miast dla rozwoju regionalnego, wiele z propozycji działań KSRR nakierowanych jest na zapewnienie funkcjonalnego rozwoju miast.

Dla właściwej realizacji tych działań, jak i działań KPZK, niezbędne jest uszczegółowienie i uregulowanie zagadnień polityki miejskiej, między innymi w zakresie:

- modelu zarządzania i współpracy wszystkich szczebli administracji zajmujących się rozwojem miast,
- zarządzania obszarami funkcjonalnymi miast (w tym metropolitalnymi) oraz współpracy JST (powiatów i gmin) w ich granicach, stosując podejście efektywnościowe a nie hierarchizujące; zagadnienie to jest powiązane także z punktem 1.6. dotyczącym zmian kompetencyjnych JST,
- powiązań miasto-wieś i rozprzestrzeniania się procesów rozwojowych,
- zapewnienia spójności podejścia do obszarów zdegradowanych oraz rozwiązań w zakresie prowadzenia procesów rewitalizacji (przy wykorzystaniu dotychczasowych doświadczeń w tym zakresie, w tym związanych z wyznaczeniem obszarów do rewitalizacji),
- opracowania innych nowych instrumentów polityki regionalnej wspierających rozwój dużych miast, np. granty globalne czy instrumenty finansowe, w tym inżynierii finansowej (tj. JESSICA), o których jest mowa także w punkcie 3.2.

Sposób realizacji

Minister Rozwoju Regionalnego, we współpracy z Ministrem Infrastruktury i innymi ministrami właściwymi oraz samorządami województw, opracuje dokument *Założenia*

krajowej polityki miejskiej, w którym rozwinięte zostaną zagadnienia opisane wyżej, i które ukierunkują dalsze prace.

W powyższych pracach zostanie wykorzystany dorobek obecnie funkcjonującego lokalnego zespołu ekspertów ds. rozwoju miast, wspomagającego MRR m.in. w zakresie aktualnych prac nad przygotowaniem *Przeglądu OECD krajowej polityki miejskiej w Polsce. Przegląd OECD*, jako niezależna opinia ekspercka dotychczasowych działań władz publicznych w stosunku do miast, i wnioski w nim zawarte zostaną wykorzystane w dalszych pracach nad przygotowaniem *Krajowej Polityki Miejskiej*.

W trakcie prac nad Krajową Polityką Miejską przygotowane zostaną wytyczne dotyczące uwzględnienia wynikających z niej rozwiązań dla podmiotów uczestniczących w jej realizacji w zakresie niezbędnych działań do realizacji na obszarach funkcjonalnych miast oraz rewitalizacji miast, w tym zestaw wskaźników umożliwiających wyznaczanie obszarów do rewitalizacji.

Na jej podstawie Minister Rozwoju Regionalnego przedstawi odpowiednie zmiany legislacyjne wymagane do wprowadzenia w istniejącym prawie m.in. w zakresie uregulowania roli miast w polityce rozwoju oraz inne dotyczące obszarów miejskich, a właściwe JST opracują strategię/plany dla obszarów funkcjonalnych miast.

Harmonogram prac

1.4. Wzmocnienie wymiaru miejskiego polityki regionalnej		
Działanie	Instytucja odpowiedzialna	Termin realizacji
Przygotowanie <i>Założeń krajowej polityki miejskiej</i>	Minister Rozwoju Regionalnego we współpracy z Ministrem Infrastruktury i Ministrem Spraw Wewnętrznych i Administracji, samorządy województw	IV kw. 2010 r.
Przygotowanie <i>Krajowej polityki miejskiej</i>	Minister Rozwoju Regionalnego we współpracy z Ministrem Infrastruktury i Ministrem Spraw Wewnętrznych i Administracji, samorządy województw	III kw. 2011 r.
Przygotowanie wytycznych dotyczących: – niezbędnych działań do realizacji na obszarach funkcjonalnych miast – instrumentów wdrażania polityki miejskiej (dot. rewitalizacji miast, grantów globalnych, inne) – kryteriów wyznaczania obszarów funkcjonalnych miast	Minister Rozwoju Regionalnego we współpracy z Ministrem Infrastruktury i Prezesem Głównego Urzędu Statystycznego, samorządy województw	I kw. 2012 r.
Delimitacja obszarów funkcjonalnych miast w planach zagospodarowania przestrzennego województw	Właściwe JST we współpracy z właściwymi jednostkami szczebla krajowego	I kw. 2012 r.
Przygotowanie propozycji zestawu zmian legislacyjnych	Minister Rozwoju Regionalnego we współpracy z Ministrem Infrastruktury i Ministrem Spraw Wewnętrznych i Administracji	II kw. 2012 r.
Opracowanie strategii/planów dla obszarów funkcjonalnych miast	JST we współpracy z Ministrem Rozwoju Regionalnego	IV kw. 2012 r.

1.5. Zmiany kompetencyjne na poziomie krajowym dla zapewnienia racjonalizacji zarządzania i zwiększenia efektywności zadań dotyczących rozwoju regionalnego

Opis problemu i uzasadnienie podjęcia działań

Ewaluacje dotyczące polityki spójności i analizy przebiegu krajowych działań rozwojowych pokazują, że wiele z działań w ramach polityki rozwoju na poziomie krajowym jest realizowanych w sposób od siebie oderwany i nieskoordynowany. Wynika to z tego, że kompetencje dotyczące zarządzania procesami rozwojowymi na poziomie krajowym nie są w wystarczającym stopniu dostosowane do prowadzenia efektywnej i zintegrowanej w odniesieniu do terytorium polityki publicznej.

Proponowane zmiany dotyczą uporządkowania i racjonalizacji obecnie funkcjonującego systemu zarządzania rozwojem na poziomie krajowym w celu dostosowania kompetencji ministrów właściwych do prowadzenia efektywnej polityki rozwoju w odniesieniu do terytorium i obszarów funkcjonalnych, tj. różnego typu obszarów miejskich i obszarów wiejskich lub też wyodrębnionych funkcjonalnie terytoriów innego typu (np. obszary górskie, przybrzeżne itp.). Jest to związane z przeglądem i dokładnym określeniem kompetencji ministrów właściwych oraz sposobu ich działania. Proces ten umożliwi zapewnienie spójności realizowanych zadań przez dążenie do zachowania zgodności przepisów regulujących kompetencje poszczególnych podmiotów.

Zmiany służące racjonalizacji obecnie funkcjonującego systemu zarządzania rozwojem mogą prowadzić do horyzontalnego i wertykalnego przeniesienia kompetencji – zarówno między resortami, jak i z poziomu krajowego na szczebel regionalny i lokalny, prowadząc w efekcie do zmian kompetencyjnych na poziomie JST. Zmiany kompetencyjne dotyczyć będą przede wszystkim kluczowych z punktu widzenia koordynacji interwencji publicznej ukierunkowanej terytorialnie obszarów, tj. planowanie przestrzenne, wymiar miejski i wiejski polityk publicznych, transport, itp.

Sposób realizacji

Racjonalizacja zarządzania rozwojem regionalnym na poziomie krajowym dokonana zostanie przez zespół składający się z przedstawicieli właściwych ministrów (Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji, Minister Zdrowia, Minister Edukacji Narodowej, Minister Gospodarki, Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Minister Infrastruktury, Minister Pracy i Polityki Społecznej, Minister Środowiska, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Minister Skarbu Państwa, Minister Sportu i Turystyki), działający pod przewodnictwem Ministra Rozwoju Regionalnego. Zadaniem zespołu będzie opracowanie szczegółowych rozwiązań dotyczących uporządkowania kompetencyjnego w zakresie zarządzania rozwojem regionalnym w oparciu o materiał problemowy opracowany przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego. Punktem wyjścia dla prac Zespołu będzie przegląd i ocena horyzontalnego i wertykalnego systemu kompetencyjnego w zakresie zarządzania rozwojem regionalnym wykonana przez Ministra Rozwoju Regionalnego.

Zmiany zadań kompetencyjnych na poziomie krajowym zapewniających efektywne prowadzenie polityki rozwoju w odniesieniu do terytorium dokonywać się będzie przez nowelizację ustaw określających kompetencje ministrów właściwych (ustawa o działach administracji rządowej), tj. na podstawie przygotowanych przez Ministra Rozwoju Regionalnego propozycji zmian kompetencyjnych ministrów właściwych zapewniających efektywne prowadzenie polityki rozwoju w odniesieniu do terytorium, i po ich konsultacji z ww. ministrami właściwymi.

Harmonogram prac

1.5. Zmiany kompetencyjne na poziomie krajowym dla zapewnienia racjonalizacji zarządzania i zwiększenia efektywności zadań dotyczących rozwoju regionalnego		
Działanie	Instytucja odpowiedzialna	Termin realizacji

Przygotowanie materiału problemowego dotyczącego uporządkowania kompetencyjnego w zakresie zarządzania rozwojem regionalnym (zawierającego przegląd i ocenę horyzontalnego i wertykalnego systemu kompetencyjnego)	Minister Rozwoju Regionalnego	I kw. 2011 r.
Powołanie zespołu odpowiedzialnego za wypracowanie propozycji dotyczących uporządkowania kompetencyjnego w zakresie zarządzania rozwojem regionalnym	Przewodniczący: Minister Rozwoju Regionalnego we współpracy z Ministrem Spraw Wewnętrznych i Administracji Skład zespołu, m.in.: Minister Zdrowia, Minister Edukacji Narodowej, Minister Gospodarki, Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Minister Infrastruktury, Minister Pracy i Polityki Społecznej, Minister Środowiska, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Minister Skarbu Państwa, Minister Sportu i Turystyki	II kw. 2011 r.
Przygotowanie propozycji zmian kompetencyjnych ministrów właściwych zapewniających efektywne prowadzenie polityki rozwoju w odniesieniu do terytorium	Wiodący: Minister Rozwoju Regionalnego we współpracy z Ministrem Spraw Wewnętrznych i Administracji Współpraca: Minister Zdrowia, Minister Edukacji Narodowej, Minister Gospodarki, Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Minister Infrastruktury, Minister Pracy i Polityki Społecznej, Minister Środowiska, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Minister Skarbu Państwa, Minister Sportu i Turystyki	I kw. 2012 r.
Przygotowanie propozycji zestawu zmian legislacyjnych	Wiodący: Minister Rozwoju Regionalnego we współpracy z Ministrem Spraw Wewnętrznych i Administracji Współpraca: Minister Zdrowia, Minister Edukacji Narodowej, Minister Gospodarki, Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Minister Infrastruktury, Minister Pracy i Polityki Społecznej, Minister Środowiska, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Minister Skarbu Państwa, Minister Sportu i Turystyki.	II kw. 2012 r.

1.6. Zmiany kompetencyjne JST służące zwiększeniu efektywności realizacji zadań dotyczących rozwoju regionalnego na poziomie regionalnym i lokalnym

Opis problemu i uzasadnienie podjęcia działań

Realizacja polityki regionalnej w oparciu o założenie partnerskiej współpracy między rządem i samorządem województwa, jako dwoma podstawowymi aktorami polityki regionalnej, wymaga przejrzenia kompetencji oraz analizy możliwości efektywnego działania w ramach poszczególnych typów jednostek samorządu terytorialnego. Ze względu na nieefektywny podział odpowiedzialności za zarządzanie rozwojem na poziomie regionalnym i lokalnym niezbędne wydaje się precyzyjne określenie właściwości poszczególnych podmiotów w prowadzeniu zadań związanych z rozwojem terytorialnym, w celu zapewnienia właściwego potencjału do strategicznego zarządzania rozwojem na tych szczeblach. Na szczeblu regionalnym oznacza to również konieczność uporządkowania kompetencji w zakresie realizacji i odpowiedzialności za prowadzenie polityki rozwoju regionalnego przez zmianę modelu decyzyjnego organów samorządu województwa.

Równocześnie, działania służące zwiększeniu efektywności realizacji zadań dotyczących rozwoju regionalnego na poziomie lokalnym dotyczyć powinny przede wszystkim właściwego określenia roli i odpowiedzialności gmin, w celu umożliwienia tym podmiotom skutecznego i efektywnego wykonywania zadań rozwojowych na ich terytorium. Zmiany w tym zakresie wiążą się ze zwiększeniem odpowiedzialności za politykę rozwoju na szczeblu lokalnym.

Uporządkowanie kompetencyjne w zakresie zarządzania rozwojem na szczeblu niższym niż krajowy w wielu przypadkach może oznaczać przeniesienie na poziom regionalny i/lub lokalny części zadań z zakresu administracji rządowej i instytucji pozabudżetowych w obszarach, które ze względu na swój charakter powinny należeć do kompetencji samorządu. Wzmocnienie kompetencyjne samorządu sprawi, że jednostki te będą mogły w bardziej efektywny sposób wpływać i aktywnie kształtować procesy rozwojowe zachodzące na obszarze województwa, stając się równoprawnym partnerem rządu w ramach polityki regionalnej. Jednym z kryteriów wprowadzania zmian kompetencyjnych będzie podniesienie efektywności działań rozwojowych. Analiza istniejących mechanizmów redystrybucji i alokacji środków na rozwój regionalny prowadzić może do wniosku o konieczności przeniesienia części zadań ze szczebla regionalnego na szczebel krajowy, tam gdzie będą one sprawniej realizowane zgodnie z zasadą subsydiarności.

W efekcie zweryfikowany i uporządkowany zostanie katalog zadań własnych i zleconych JST w kontekście realizacji działań rozwojowych o wyraźnie lokalnym lub regionalnym charakterze oraz funkcjonującej praktyki. Może to wiązać się ze zwiększeniem katalogu zadań własnych JST, głównie w kierunku zwiększenia kompetencji gmin w zakresie odpowiedzialności za politykę rozwoju oraz programowo-koordynacyjnych kompetencji samorządu województwa. W ślad za określeniem zakresu omawianych zmian nastąpi dostosowanie wysokości środków finansowych na wykonywanie ww. zadań.

Sposób realizacji

Powyższy proces dokonywać się będzie poprzez dopasowanie zadań kompetencyjnych w zakresie zarządzania rozwojem oraz dostarczania dóbr i usług publicznych do najbardziej efektywnego szczebla zarządzania, zgodnie z zasadą subsydiarności (identyfikacja zadań, które ze względu na swój charakter powinny być realizowane przez JST oraz ich przeniesienie w drodze nowelizacji ustawowej na odpowiedni szczebel). Zadania te dotyczą przede wszystkim następujących obszarów: ochrona zdrowia (np. podstawowa opieka zdrowotna), edukacja (np. kształcenie zawodowe), pomoc społeczna, transport i inne.

W celu opracowania szczegółowych rozwiązań dotyczących zmian kompetencyjnych na poziomie regionalnym i lokalnym powołany zostanie zespół składający się z przedstawicieli właściwych ministrów oraz przedstawicieli JST, działający pod przewodnictwem Ministra Rozwoju Regionalnego we współpracy z Ministrem Spraw Wewnętrznych i Administracji. W swoich pracach Zespół będzie korzystał z wykonanego przez Ministra Rozwoju Regionalnego przeglądu i oceny horyzontalnego i wertykalnego systemu kompetencyjnego, o którym mowa w punkcie 1.5. Do zadań ww. Zespołu będzie należało w szczególności:

- Przygotowanie propozycji podziału zadań kompetencyjnych w zakresie zarządzania rozwojem oraz dostarczania dóbr i usług publicznych do najbardziej efektywnego szczebla zarządzania, zgodnie z zasadą subsydiarności,
- Przygotowanie propozycji zmian kompetencyjnych dotyczących modelu decyzyjnego oraz sposobu funkcjonowania samorządu województwa i powiatowego, a także zmian kompetencyjnych dotyczących określenia roli samorządu gminnego i jego odpowiedzialności za prowadzenie polityki rozwoju (np. w programowaniu i realizacji przedsięwzięć rozwojowych).

Zmiana zadań kompetencyjnych dotyczących samorządów w celu przekazania poszczególnych zadań na najbardziej odpowiedni szczebel terytorialnego podziału państwa dokonywać się będzie przez nowelizację ustaw określających ustrój gmin, powiatów i województw samorządowych (ustawa o samorządzie województwa, ustawa o samorządzie powiatowym i ustawa o samorządzie gminnym) oraz innych ustaw, w których dotychczas regulowana była odpowiedzialność za poszczególne zadania (np. ustawy o zatrudnieniu czy ustawy o szkolnictwie wyższym).

Zmiany kompetencyjne zapewniające efektywne prowadzenie polityki rozwoju w odniesieniu do terytorium dokonywać się będą przez nowelizację ustaw dotyczących funkcjonowania samorządu województwa w zakresie realizacji i odpowiedzialności za prowadzenie polityki na poziomie regionalnym tj. modelu decyzyjnego organów samorządu województwa i uporządkowania kompetencji sejmiku i zarządu województwa dla usprawnienia ich działania.

Zmiany te dotyczą także zwiększenia odpowiedzialności władz gminnych i powiatowych za politykę rozwoju na poziomie lokalnym, czy relacji między poszczególnymi podmiotami polityki regionalnej, w tym przypadku między władzami miejskimi a samorządem województwa i współpracy w realizacji partnerskich przedsięwzięć rozwojowych, realizacji polityki na obszarach metropolitalnych.

Po konsultacjach przygotowanych propozycji zmian z właściwymi ministerstwami oraz przedstawicielami samorządu terytorialnego Minister Rozwoju Regionalnego we współpracy z Ministrem Spraw Wewnętrznych i Administracji przedstawi w uzupełnieniu tego procesu wymagane zmiany prawne.

Harmonogram prac

1.6. Zmiany kompetencyjne JST służące zwiększeniu efektywności realizacji zadań dotyczących rozwoju regionalnego na poziomie regionalnym i lokalnym		
Działanie	Instytucja odpowiedzialna	Termin realizacji
Powołanie zespołu odpowiedzialnego za wypracowanie propozycji dotyczących podziału i zmian zadań kompetencyjnych w zakresie zarządzania rozwojem	Przewodniczący: Minister Rozwoju Regionalnego we współpracy z Ministrem Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz samorządami województw Skład zespołu, m.in.: Minister Zdrowia, Minister Edukacji Narodowej, Minister Gospodarki, Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Minister Infrastruktury, Minister Pracy i Polityki Społecznej, Minister Środowiska, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Minister Skarbu Państwa, Minister Sportu i Turystyki, Minister Finansów, samorządy województw	II kw. 2011 r.
Przygotowanie propozycji zmian kompetencyjnych dotyczących modelu decyzyjnego oraz sposobu funkcjonowania samorządu województwa i powiatowego, a także zmian kompetencyjnych dotyczących określenia roli samorządu gminnego i jego odpowiedzialności za prowadzenie polityki rozwoju	Minister Rozwoju Regionalnego we współpracy z Ministrem Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz przedstawicielami JST	II kw. 2012 r.
Przygotowanie propozycji zestawu zmian legislacyjnych	Minister Rozwoju Regionalnego we współpracy z Ministrem Spraw Wewnętrznych i Administracji i przedstawicielami JST	III kw. 2012 r.

2. RACJONALIZACJA SYSTEMU FINANSOWANIA POLITYKI ROZWOJU O WPLYWIE TERYTORIALNYM

Wprowadzenie zmian kompetencyjnych w obszarze zarządzania rozwojem regionalnym wpływać będzie na konieczność dokonania zmian dostosowujących możliwości finansowe poszczególnych podmiotów polityki regionalnej.

Działania te związane są z procesem „terytorializacji” służącym lepszemu ukierunkowaniu terytorialnemu środków budżetowych przez reorganizację dotychczasowego systemu finansowania działań rozwojowych odnoszących się do terytorium. W wyniku oceny istniejących mechanizmów finansowania rozwoju regionalnego może nastąpić przeniesienie zadań i środków finansowych na ich realizację na właściwy poziom: krajowy lub regionalny.

Procesom tym towarzyszą propozycje racjonalizacji systemu finansowania polityk publicznych mających istotny wpływ terytorialny, które obejmują działania mające na celu dostosowanie możliwości dochodowych samorządów terytorialnych.

Zmiany w tym zakresie powiązane są z pracami nad reformą finansów publicznych i wymagają uwzględnienia w pracach nad ustawą o finansach publicznych, w tym w odniesieniu do funkcjonowania Wieloletniego Planu Finansowego Państwa oraz budżetu zadaniowego.

2.1. Dostosowanie systemu finansowania JST do zadań wynikających z realizacji polityki rozwoju w regionie

Opis problemu i uzasadnienie podjęcia działań

Wiele zadań z zakresu administracji rządowej jest zleczanych na poziom samorządowy. Obecny system dochodów JST, w którym dochody własne samorządu terytorialnego stanowią ok. 49% całości dochodów JST, a resztę samorząd terytorialny otrzymuje z budżetu państwa w postaci subwencji ogólnych oraz dotacji celowych przeznaczonych na realizację szeregu zadań zleczonych z zakresu administracji rządowej, w istotny sposób ogranicza niezależność finansową samorządu terytorialnego w dysponowaniu posiadanymi środkami, co wpływa na obniżenie skuteczności i efektywności realizacji polityki regionalnej.

Zasadnicza część środków przeznaczonych w budżecie państwa dla JST jest rozdzielana według algorytmów, które nie uwzględniają w pełni sytuacji dochodowej jednostek otrzymujących subwencje i dotacje. Dotyczy to zwłaszcza subwencji oświatowej i dotacji na zadania zlecone. Różnice w poziomie dochodów publicznych między regionami są większe niż wynikałoby to ze zróżnicowania parametrów makroekonomicznych. System wyrównywania dochodów musi więc niwelować nie tylko nierówności wynikające ze zróżnicowania poziomu rozwoju, ale i dysproporcje dochodowe wykreowane przez system podatkowy. Poziome wyrównywanie dochodów pomiędzy JST jest mało efektywne i dotyczy bardzo ograniczonej grupy JST. Najwyższych wpłat do budżetu państwa dokonują: miasto st. Warszawa (w 2010 r. - ok. 1 mld zł, co stanowi ok. 1/10 planowanych dochodów ogółem) i dwa województwa (mazowieckie i dolnośląskie, które odprowadzają w 2010 r. odpowiednio - 940 i 16,4 mln zł). Mimo istniejącego systemu wyrównywania dochodów, polityka transferów jest mało aktywna, a ograniczanie rozpiętości w wydatkach nie zmienia sytuacji, w której i tak województwa o najmniejszych dochodach publicznych mają najniższe wydatki publiczne. Nie można więc mówić o efektach świadomej polityki, lecz o statystycznym efekcie działania wielu niezależnych i nieskoordynowanych mechanizmów redystrybucyjnych. Utrudnia to dążenie do poprawy sytuacji społeczno-gospodarczej regionów⁵.

⁵ W. Misiąg, M. Tomalak, Analiza algorytmów podziału środków publicznych z punktu widzenia polityki regionalnej, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Warszawa 2010 r.

Z tego względu konieczne jest wprowadzenie nowego systemu dochodów JST, który będzie lepiej dopasowany do indywidualnych potrzeb samorządów, będzie prostszy i bardziej przejrzysty od obecnego, a przede wszystkim zwiększy niezależność finansową JST w prowadzeniu działań rozwojowych. Jego wprowadzenie przyczyni się do zmotywowania władz samorządowych, zwłaszcza słabszych finansowo jednostek, do aktywniejszego pozyskiwania środków w związku z podwyższeniem dochodów własnych oraz przyczyni się do bardziej racjonalnego gospodarowania środkami publicznymi.

Sposób realizacji

Na podstawie materiałów i ekspertyz przygotowanych w ramach prac grup roboczych zajmujących się szczegółowymi rozwiązaniami wdrożeniowymi do KSRR Minister Rozwoju Regionalnego w ścisłej współpracy z Ministrem Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Ministrem Finansów opracuje propozycje zmian obejmujące zmiany w dochodach własnych oraz w zakresie subwencjonowania i dotowania JST ze środków przekazywanych z budżetu państwa, a następnie zmiany prawne. Ostateczny kształt propozycji będzie wymagał szerokiej konsultacji z właściwymi ministrami (m.in.: Ministrem Zdrowia, Ministrem Edukacji Narodowej, Ministrem Gospodarki, Ministrem Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Ministrem Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Ministrem Infrastruktury, Ministrem Pracy i Polityki Społecznej, Ministrem Środowiska, Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Ministrem Sportu i Turystyki).

Przygotowania propozycji zmian przepływu środków publicznych do JST w kierunku zapewnienia wykonywania zadań publicznych o określonym standardzie i dostosowanych do możliwości finansowych budżetu państwa dotyczyć będzie:

- W zakresie dochodów własnych
 - podniesienia udziału gmin, powiatów i województw w podatkach na rzecz budżetu państwa (PIT, CIT, VAT, inne) kosztem ograniczenia transferów dla JST z budżetu państwa,
 - zwiększenia dochodów JST przeznaczonych na zadania z zakresu administracji rządowej oraz inne zadania zlecone ustawami dla umożliwienia bardziej elastycznego zarządzania środkami finansowymi przez JST wykorzystywanymi na realizację tych zadań.
- W zakresie subwencji ogólnej z budżetu państwa
 - zmiany celu wykorzystania i zmodyfikowania sposobu funkcjonowania poszczególnych części subwencji ogólnej (oświatowa, wyrównawcza, równoważąca, regionalna) dla ograniczenia zasilania finansowego JST na rzecz większego niwelowania rozpiętości w dochodach pomiędzy JST i większego wsparcia jednostek o niższym potencjale dochodowym,
 - zmiany systemu wyrównywania dochodów JST na rzecz wzmocnienia motywacji większych JST do aktywnego pozyskiwania dodatkowych dochodów i do ograniczania stałych obciążeń wydatkowych,
 - zmiany zasad przekazywania wpłat do części równoważącej subwencji ogólnej w kierunku zmniejszenia różnic we wpłatach JST w stosunku do obecnie funkcjonujących (tzw. „Janosikowe”).
- W zakresie dotacji z budżetu państwa
 - ograniczenia transferów z budżetu państwa przez likwidację dotacji celowych na zadania własne i zadania zlecone o charakterze ciągłym (co zostanie zniwelowane

wyższymi dochodami własnymi) dla zorientowania dotacji na zadaniach z zakresu administracji rządowej dotyczących nielicznych JST i wymagających dodatkowego zasilenia z budżetu państwa.

Reforma realizowana będzie przez nowelizację odpowiednich aktów prawnych określających organizację i zasady funkcjonowania sektora finansów publicznych (np. ustawa o dochodach jednostek samorządu terytorialnego), ustaw kompetencyjnych, związanych z wykonywaniem i finansowaniem zadań zleconych JST oraz ustawy o finansach publicznych.

Harmonogram prac

2.1. Dostosowanie systemu finansowania JST do zadań wynikających z realizacji polityki rozwoju w regionie		
Działanie	Instytucja odpowiedzialna	Termin realizacji
Przygotowanie propozycji zmian przepływu środków publicznych do JST w zakresie: <ul style="list-style-type: none"> – dochodów własnych – subwencji ogólnej z budżetu państwa – dotacji z budżetu państwa 	Wiodący: Minister Rozwoju Regionalnego, Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji, Minister Finansów. Współpracownicy: Minister Zdrowia, Minister Edukacji Narodowej, Minister Gospodarki, Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Minister Infrastruktury, Minister Pracy i Polityki Społecznej, Minister Środowiska, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Minister Sportu i Turystyki, samorządy województw; przedstawiciele KWRiST, ZMP, ZPP, ZGWRP.	II kw. 2012 r.
Przygotowanie propozycji zestawu zmian legislacyjnych	Wiodący: Minister Rozwoju Regionalnego, Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji, Minister Finansów. Współpracownicy: Minister Zdrowia, Minister Edukacji Narodowej, Minister Gospodarki, Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Minister Infrastruktury, Minister Pracy i Polityki Społecznej, Minister Środowiska, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Minister Sportu i Turystyki, samorządy województw, przedstawiciele KWRiST, ZMP, ZPP, ZGWRP	III kw. 2012 r.
Wejście w życie skutków finansowych		I kw. 2014 r.

2.2. Lepsze ukierunkowanie terytorialne środków budżetowych (proces „terytorializacji”)

Opis problemu i uzasadnienie podjęcia działań

Instytucje publiczne, które redystrybuują środki publiczne do poszczególnych województw (za pośrednictwem transferów do jednostek samorządu terytorialnego i do terenowych instytucji sektora rządowego) stosują własne, często nieformalne i niezależne od siebie, kryteria ich podziału, które jedynie w ograniczonym stopniu uwzględniają uwarunkowania i cele polityki regionalnej. Powstawały one na przestrzeni kilkudziesięciu lat i służyły poszczególnym celom sektorowym. Obecnie sposób ich przestrzennej alokacji nie tylko jest niezgodny z celami nowoczesnej polityki regionalnej, ale jak wskazują analizy, w wielu przypadkach nie sprzyja celom, które miały być spełniane w momencie określania tych algorytmów⁶.

Funkcjonujące obecnie mechanizmy alokacji środków publicznych w województwach na wszystkich poziomach JST ukierunkowane są przede wszystkim na wyrównywanie poziomów wydatków, nie

⁶ Ibidem.

na dążeniu do wyrównywania poziomu rozwoju, warunków życia i perspektyw rozwojowych poszczególnych regionów. Dodatkowo, żaden z nich nie odwołuje się do kryteriów związanych z jakością wykonywanych zadań, a większość transferów środków publicznych służy finansowaniu wydatków bieżących, np. przeznaczonych na funkcjonowanie edukacji na poziomie podstawowym i średnim, na bieżące wydatki placówek ochrony zdrowia czy na pomoc społeczną.

Wielkość wydatków publicznych w województwach jest uzależniona głównie od transferów środków będących w dyspozycji administracji rządowej i podległych jej instytucji. Jest ona w większym stopniu kształtowana przez różne transfery niż przez dochody publiczne, które zostały pobrane w województwach⁷.

Niezbędne jest usprawnienie mechanizmów alokacji środków publicznych w województwach przez zapewnienie lepszej koordynacji różnych instrumentów finansowych oraz zwiększenie skuteczności istniejących instrumentów redystrybucji środków, które powinny być dopasowane do uwarunkowań i potrzeb terytoriów oraz do najefektywniejszego poziomu realizacji zadań. Skoordynowanie istniejących instrumentów polityk sektorowych zapewni pełną synergię i komplementarność interwencji publicznej, nadając jej większą skuteczność przez lepsze dostosowanie do warunków danego terytorium i istniejących potencjałów, a także bardziej efektywne gospodarowanie środkami publicznymi.

Sposób realizacji

Powyższe prace zostaną dokonane przez zespół składający się z przedstawicieli właściwych ministrów (Minister Zdrowia, Minister Edukacji Narodowej, Minister Gospodarki, Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Minister Infrastruktury, Minister Pracy i Polityki Społecznej, Minister Środowiska, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Minister Sportu i Turystyki) i ewentualnie innych jednostek sektora finansów publicznych, działający pod przewodnictwem Ministra Rozwoju Regionalnego. Zadaniem zespołu będzie przygotowanie zmian kryteriów terytorialnego podziału środków publicznych w dyspozycji jednostek sektora finansów publicznych zapewniających ich lepsze ukierunkowanie terytorialne wraz z propozycjami zmian w istniejącym systemie prawnym.

Zmiany dotyczyć będą środków w dyspozycji:

- poszczególnych resortów,
- innych instytucji państwowych zarządzających środkami rozdysponowywanymi w regionach.

Bazą prac zespołu będzie materiał problemowy, który zostanie przygotowany przez Ministra Rozwoju Regionalnego. Materiał problemowy będzie uwzględniał założenia terytorialnego podziału środków publicznych, uwzględniające różnicowania regionalne (w poziomie rozwoju, jakości świadczenia usług publicznych i w oparciu o potencjały rozwojowe).

Harmonogram prac

2.2. Lepsze ukierunkowanie terytorialne środków budżetowych (proces „terytorializacji”)		
Działanie	Instytucja odpowiedzialna	Termin realizacji
Przygotowanie materiału problemowego zawierającego założenia podziału środków publicznych będących w dyspozycji	Minister Rozwoju Regionalnego	I kw. 2011 r.

⁷ R. Matczak, A. Mikołajczyk, M. Sobolew. Kierunki „terytorializacji” polityk publicznych w ramach procesu wdrażania Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego, Gdańsk 2010 r.

jednostek sektora finansów publicznych zapewniających ich lepsze ukierunkowanie terytorialne		
Powołanie zespołu odpowiedzialnego za przygotowanie zmian kryteriów terytorialnego podziału środków publicznych zapewniających ich lepsze ukierunkowanie terytorialne	Przewodniczący: Minister Rozwoju Regionalnego Skład zespołu, m.in.: Minister Zdrowia, Minister Edukacji Narodowej, Minister Gospodarki, Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Minister Infrastruktury, Minister Pracy i Polityki Społecznej, Minister Środowiska, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Minister Sportu i Turystyki, samorządy województw	I kw. 2011 r.
Przygotowanie zmian kryteriów terytorialnego podziału środków publicznych będących w dyspozycji jednostek sektora finansów publicznych zapewniających ich lepsze ukierunkowanie terytorialne: – poszczególnych resortów, – innych instytucji państwowych zarządzających środkami rozdysponowywanymi w regionach	Wiodący: Minister Rozwoju Regionalnego, Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji, Minister Finansów. Współpraca: Minister Zdrowia, Minister Edukacji Narodowej, Minister Gospodarki, Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Minister Infrastruktury, Minister Pracy i Polityki Społecznej, Minister Środowiska, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Minister Sportu i Turystyki, samorządy województw	IV kw. 2011 r.
Przygotowanie propozycji zestawu zmian legislacyjnych	Wiodący: Minister Rozwoju Regionalnego, Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji, Minister Finansów. Współpraca: Minister Zdrowia, Minister Edukacji Narodowej, Minister Gospodarki, Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Minister Infrastruktury, Minister Pracy i Polityki Społecznej, Minister Środowiska, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Minister Sportu i Turystyki, samorządy województw	II kw. 2012 r.

2.3. Dostosowanie sposobu planowania i realizacji budżetu państwa oraz systemu finansów publicznych do realizacji celów KSRR

Opis problemu i uzasadnienie podjęcia działań

Reforma finansów publicznych wprowadzająca Wieloletni Plan Finansowy Państwa oraz budżet zadaniowy do administracji rządowej powinna w większym stopniu niż ma to miejsce dotychczas uwzględniać wymiar terytorialny. Sposób planowania budżetu państwa nie przewiduje sporządzenia dokumentu (ani planistycznego, ani sprawozdawczego) w sposób kompleksowy obrazującego przepływy środków od instytucji centralnych do województw. Zasady Wieloletniego Planu Finansowego Państwa (które weszły w życie 1 stycznia 2010 r.) całkowicie pomijają przestrzenny aspekt planowania wieloletniego. System ewidencji i sprawozdawczości obowiązujący dziś w sektorze finansów publicznych nie jest nastawiony na dostarczanie danych do analiz regionalnych⁸. Tylko wtedy, gdy możliwa będzie identyfikacja środków przeznaczanych na wsparcie dla różnych rodzajów terytoriów, urzeczywistniona zostanie zasada realizacji polityki regionalnej w oparciu o zintegrowane podejście terytorialne. Działania w sferze finansowej nakierowane na ujęcie wymiaru terytorialnego w procesach planowania budżetowego bezpośrednio uzupełniają

⁸ W. Misiąg, M. Tomalak. Zasady podziału środków publicznych pomiędzy województwa. Rekomendacje dla polityki regionalnej. Warszawa 2010 r.

i warunkują działania nakierowane na uwzględnienie wymiaru terytorialnego w procesie programowania i realizacji polityk publicznych. Dzięki temu możliwe będzie powiązanie finansowania działań rozwojowych z celami KSRR, co przełoży się na zwiększenie osiągnięcia celów polityki rozwoju w odniesieniu do terytoriów. Ponadto, tworzony w ramach systemu realizacji polityki regionalnej system monitorowania wymaga ukierunkowania sprawozdawczości finansowej w większym stopniu na kwestie przestrzenne i regionalne, co umożliwiłoby systematyczne i oparte na ujednoczonych podstawach metodologicznych sporządzanie zestawień obrazujących przestrzenne rozmieszczenie dochodów i wydatków publicznych. Poza tym, zastosowanie w administracji samorządowej rozwiązań wdrażanych w ramach reformy finansów publicznych na poziomie krajowym, tj. budżetowanie zadaniowe, pozwoliłoby również na skuteczniejsze i bardziej efektywne planowanie wydatków na rozwój regionalny na poziomie województw.

Sposób realizacji

Minister Finansów we współpracy z Ministrem Rozwoju Regionalnego (a także samorządami województw – w odniesieniu do budżetowania zadaniowego na poziomie regionalnym oraz przygotowania wieloletniej prognozy finansowej JST) przygotowuje propozycje rozwiązań zapewniających uwzględnienie wymiaru terytorialnego w planistycznych dokumentach finansowych i systemie prawnym. Prace obejmą następujące działania:

- Przygotowanie propozycji zmiany zasad opracowywania budżetu zadaniowego oraz Wieloletniego Planu Finansowego Państwa (WPF) obejmujących m.in.:
 - zastosowanie w metodologii budżetu zadaniowego ujęcia funkcjonalnego zapewniającego przy określaniu funkcji i zadań państwa odzwierciedlenie celów polityki regionalnej,
 - ukierunkowanie terytorialne środków finansowych – oznaczenie w budżecie zadaniowym środków budżetowych będących w dyspozycji poszczególnych ministrów przeznaczanych na realizację celów polityki regionalnej,
 - prognozę wydatków budżetu państwa w ujęciu terytorialnym – wydzielenie w WPF części opisującej główne zadania państwa realizujące cele polityki regionalnej w ujęciu terytorialnym.
- Stworzenie systemu ewidencji i sprawozdawczości w sektorze finansów publicznych, który umożliwi dostarczanie pełnych danych na temat przepływów finansowych do analiz regionalnych oraz objęcie obowiązków okresowego sporządzania i udostępniania analiz funkcjonowania stosowanych algorytmów podziału środków,
- Wprowadzenie w systemie ewidencji i sprawozdawczości modułu dotyczącego wydatków strukturalnych sektora finansów publicznych umożliwiającego monitorowanie realizacji zasady dodatkowości wynikającej z realizacji polityki spójności UE,
- Przygotowanie propozycji zasad budżetowania zadaniowego na poziomie regionalnym oraz przygotowania wieloletniej prognozy finansowej JST,
- Przygotowanie propozycji zestawu zmian legislacyjnych, w tym w szczególności w ustawie o finansach publicznych.

Harmonogram prac

2.3. Dostosowanie sposobu planowania i realizacji budżetu państwa oraz systemu finansów publicznych do realizacji celów KSRR

Działanie	Instytucja odpowiedzialna	Termin realizacji
Przygotowanie propozycji zmiany zasad opracowywania budżetu zadaniowego oraz Wieloletniego Planu Finansowego Państwa (WPFPP)	Minister Finansów we współpracy z Ministrem Rozwoju Regionalnego	III kw. 2011 r.
Stworzenie systemu ewidencji i sprawozdawczości w sektorze finansów publicznych umożliwiającego dostarczanie danych na temat przepływów finansowych do analiz regionalnych	Minister Finansów we współpracy z Ministrem Rozwoju Regionalnego	IV kw. 2012 r.
Wprowadzenie w systemie ewidencji i sprawozdawczości modułu dotyczącego wydatków strukturalnych sektora finansów publicznych umożliwiającego monitorowanie realizacji zasady dodatkowości wynikającej z realizacji polityki spójności UE	Minister Finansów we współpracy z Ministrem Rozwoju Regionalnego	IV kw. 2012 r.
Przygotowanie propozycji zasad budżetowania zadaniowego na poziomie regionalnym oraz przygotowania wieloletniej prognozy finansowej JST	Minister Finansów we współpracy z Ministrem Rozwoju Regionalnego i samorządami województw	IV kw. 2013 r.
Przygotowanie propozycji zestawu zmian legislacyjnych, w tym w szczególności w ustawie o finansach publicznych	Minister Finansów we współpracy z Ministrem Rozwoju Regionalnego	IV kw. 2013 r.

3. PRZYGOTOWANIE SYSTEMU REALIZACJI POLITYKI REGIONALNEJ ORAZ MECHANIZMÓW ZWIĘKSZAJĄCYCH EFEKTYWNOŚĆ

Działania w tym obszarze służą bezpośrednio realizacji KSRR i podejmowane są przez główne podmioty polityki regionalnej zgodnie z założeniami KSRR. KSRR przewiduje wiele zmian o charakterze systemowym, organizacyjnym, instytucjonalnym dotyczących wprowadzenia nowego sposobu realizacji polityki regionalnej w wieloszczeblowym systemie zarządzania rozwojem. Będą one wprowadzane stopniowo tak, aby w 2014 system realizacji osiągnął pełną funkcjonalność, zapewniając efektywność działań rozwojowych mających wpływ terytorialny, począwszy od zaprogramowania instrumentów realizacyjnych, po system wdrażania oraz monitorowania i modyfikowania kierunków interwencji publicznej.

3.1. Wprowadzenie do systemu prawnego polityki rozwoju instrumentów zapewniających minimalny dostęp do usług publicznych na obszarze całego kraju

Opis problemu i uzasadnienie podjęcia działań

Realizacja celu 2 KSRR, zwłaszcza kierunku działań 2.2. (Wspieranie obszarów wiejskich o najniższym poziomie dostępu mieszkańców do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe) wymaga precyzyjnego określenia standardów dostarczania usług i dóbr publicznych, tj. usług: edukacyjnych i szkoleniowych, medycznych, komunikacyjnych, komunalnych i związanych z ochroną środowiska usług kulturalnych, ew. innych. Minimalny zakres dostarczania usług publicznych w poszczególnych sektorach określony zostanie na poziomie krajowym, co służyć będzie zawieraniu kontraktów terytorialnych bądź opracowywaniu specjalnych programów realizacji celu 2 KSRR. Z powodu różnego stopnia jakości i dostępności podstawowych usług publicznych w różnych województwach, realizacja celu 2 KSRR będzie odbywać się przy jak największym uwzględnieniu sytuacji poszczególnych terytoriów. W związku powyższym, poza określeniem minimalnych standardów krajowych, w województwach mogą zostać dodatkowo określone minimalne standardy usług publicznych na poziomie regionalnym, korespondujące ze standardami ustalonymi na poziomie krajowym.

Ponadto, właściwe określenie kompetencji podmiotów odpowiedzialnych za realizację polityk publicznych o wyraźnym wpływie terytorialnym w powiązaniu z racjonalizacją systemu finansowania na poziomie rządu i samorządu jest związane z zapewnieniem świadczenia innych usług publicznych na poziomie dostosowanym do terytoriów i pełniących przez nie funkcji społeczno-gospodarczych. Z tego względu określenie krajowych minimalnych standardów świadczenia usług publicznych będzie ważne na etapie określania kierunków i poziomu interwencji publicznej w obszarach objętych innymi celami KSRR.

Sposób realizacji

Minister Rozwoju Regionalnego powoła i koordynować będzie prace Zespołów roboczych (w składzie każdego Zespołu znajdą się przedstawiciele: Ministra Rozwoju Regionalnego, Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministra Finansów, Ministra Zdrowia, Ministra Edukacji Narodowej, Ministra Gospodarki, Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Ministra Infrastruktury, Ministra Pracy i Polityki Społecznej, Ministra Środowiska, Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Ministra Sportu i Turystyki, samorządów województw). Każdy Zespół odpowiedzialny będzie za wypracowanie minimalnych standardów w zakresie danych usług. Liczba standardów winna być ograniczona (1-3) z uwagi na możliwość efektywnego, skoncentrowanego oddziaływania polityk publicznych na najbardziej zapóźnione terytoria.

Materiałami wyjściowymi do prac nad minimalnymi standardami usług będą opracowania opisujące charakterystykę usług publicznych, w tym ekspertyza wykonana na zlecenie Ministra

Rozwoju Regionalnego wskazująca pożądane kierunki poprawiania poziomu i dostępu do usług publicznych (szczególnie na obszarach wiejskich).

Na podstawie prac Zespołów roboczych przygotowany zostanie dokument: „Minimalne standardy świadczenia usług publicznych warunkujących możliwości rozwojowe”, który po szerokiej konsultacji z ministrami właściwymi, przedstawicielami JST oraz organizacjami pozarządowymi zostanie przedstawiony do akceptacji Rady Ministrów.

Dokument będzie stanowił podstawę projektowania i realizacji odpowiednich przedsięwzięć przyczyniających się do osiągnięcia celu 2.2. KSRR na etapie opracowania dokumentów wdrożeniowych i usprawniających implementację, takich jak wytyczne, podręczniki, przykłady dobrych praktyk, a także do ewentualnych zmian legislacyjnych.

Terytoria wymagające szczególnej interwencji na rzecz poprawy dostępu do usług publicznych i ich jakości (czyli obszary problemowe celu 2.2. KSRR) zostaną wyodrębnione przez samorzady województw, zgodnie z zasadami i na podstawie wskaźników wskazanych w KSRR, a także wniosków wynikających z prac Zespołów roboczych oraz przekazanych Radzie Ministrów.

Wyniki prac nad określeniem minimalnych standardów dostępu do usług oraz z wyznaczeniem terytoriów wymagających szczególnej interwencji w tym obszarze wpływać będą na procesy aktualizacji strategii rozwoju województw oraz zawierania kontraktów terytorialnych.

Harmonogram prac

3.1. Wprowadzenie do systemu prawnego polityki rozwoju instrumentów zapewniających równy dostęp do usług publicznych		
Działanie	Instytucja odpowiedzialna	Termin realizacji
Powołanie Zespołów roboczych, ds. usług: – edukacyjnych i szkoleniowych, – medycznych, – komunikacyjnych, – komunalnych i związanych z ochroną środowiska, – kulturalnych, – innych.	Wiodący: Minister Rozwoju Regionalnego i Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji (współpraca: Minister Finansów) Przedstawiciele w Zespołach roboczych: Minister Zdrowia, Minister Edukacji Narodowej, Minister Gospodarki, Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Minister Infrastruktury, Minister Pracy i Polityki Społecznej, Minister Środowiska, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Minister Sportu i Turystyki, samorzady Województw	I kw. 2011 r.
Opracowanie dokumentu: „Minimalne standardy świadczenia usług publicznych warunkujących możliwości rozwojowe”.	Minister Rozwoju Regionalnego, przedstawiciele samorządów województw	II kw. 2012 r.
Przygotowanie propozycji zmian legislacyjnych w zakresie minimalnych standardów świadczenia usług publicznych	Minister Rozwoju Regionalnego we współpracy z Ministrami właściwymi	III kw. 2012 r.
Delimitacja terytoriów wymagających szczególnej interwencji na rzecz poprawy dostępu do usług publicznych i ich jakości (obszarów problemowych celu 2.2. KSRR)	Przedstawiciele samorządów województw	III kw. 2012 r.
Opracowanie dokumentów implementacyjnych związanych z minimalnymi standardami usług (wytyczne, podręczniki, przykłady dobrych praktyk, zmiany legislacyjne)	Minister Rozwoju Regionalnego oraz Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji	IV kw. 2012 r.

3.2. Wprowadzenie instrumentów wspomagających rozprzestrzenianie się procesów rozwojowych poza obszary centrów życia społeczno-gospodarczego

Opis problemu i uzasadnienie podjęcia działań

Działania w kierunku rozprzestrzeniania procesów rozwojowych będą służyły zwiększaniu komplementarności i powiązań funkcjonalnych centrów wojewódzkich z innymi obszarami województw. Jednak skala oddziaływania poszczególnych ośrodków wojewódzkich na procesy rozwojowe na terenie poszczególnych województw jest bardzo zróżnicowana. Wynika to z wielkości ośrodków i ich siły społecznej, gospodarczej i kulturowej. Intensywność powodzenia rozprzestrzeniania procesów rozwojowych jest uzależniona od wypracowania instrumentów wzmacniających powiązania funkcjonalne różnego typu obszarów np. miejskich i wiejskich oraz wskazujących czytelny podział odpowiedzialności zadań rozwojowych pomiędzy podmiotami wieloszczeblowego systemu zarządzania rozwojem.

KSRR zmierza do zwiększenia odpowiedzialności podmiotów uczestniczących w rozwoju regionalnym, wzmacniając ich odpowiedzialność za programowanie, koordynację i realizację w sposób partnerski działań rozwojowych w odniesieniu do obszarów funkcjonalnych. Jednocześnie, odchodzi od udzielania wsparcia w formie dotacji bezpośrednich, na rzecz większej koncentracji na projektach strategicznych, o kluczowym znaczeniu dla rozwoju, w celu upowszechniania zarówno na poziomie krajowym, jak i regionalnym. KSRR wprowadza jednocześnie rozwiązania oparte na instrumencie grantu globalnego, który posłuży poprawie interwencji publicznej w odniesieniu do różnych obszarów, szczególnie w odniesieniu do obszarów miejskich. Będzie to służyć zwiększeniu współodpowiedzialności władz lokalnych, zwłaszcza na obszarach miejskich, w ośrodkach wojewódzkich, podnosząc ich wpływ na realizację polityki rozwoju na poziomie regionalnym.

Instrumenty rozwojowe powinny być zaprojektowane dla zapewnienia jak największej integracji i działalności instytucji odpowiedzialnych za wdrażanie różnych działań rozwojowych w odniesieniu do terytorium, w tym finansowania krajowego i unijnego w celu zwiększenia spójności interwencji ukierunkowanej terytorialnie, poprawy skuteczności i efektywności procesów wdrażania działań rozwojowych oraz polepszenia dostępu beneficjentów do różnych środków przeznaczonych na rozwój. W sposób szerszy niż dotychczas będzie wykorzystywać rozwiązania systemowe oparte na wspólnotowych inicjatywach wykorzystujących instrumenty inżynierii finansowej, tj. JEREMIE JESSICA oraz JASMINE, a także inicjatywę JASPERS oraz instrument finansujący ELENA.

KSRR wspiera poszukiwanie i rozwijanie innych instrumentów rozwojowych, które będą przyczyniać się do przenoszenia korzyści rozwojowych z obszarów, w których się one koncentrują na pozostałe obszary województw. Dotyczy to wypracowania propozycji nowych instrumentów zorientowanych na obszarach funkcjonalnych, dostosowanych do lokalnych uwarunkowań i potrzeb rozwojowych, wynikających z poziomu rozwoju różnych obszarów. W tych pracach będą uwzględniane zarówno metodologiczne aspekty projektowania instrumentów, jak również funkcjonalne powiązania i zależności obszarów, dla których te instrumenty będą wykorzystywane z innymi obszarami. Będzie to służyło dopasowaniu interwencji adekwatnej dla różnych typów obszarów miejskich i wiejskich.

Sposób realizacji

Minister Rozwoju Regionalnego po dokonaniu przeglądu istniejących instrumentów rozwojowych przygotuje propozycje przewodnika po istniejących i nowych instrumentach wspomagających rozprzestrzenianie się procesów rozwojowych poza obszary centrów życia społeczno-gospodarczego (tj. na pozostałe obszary województw, w tym obszary miejskiej i wiejskiej). Obejmować będą m.in.:

– granty globalne,

- programy wspierania rozwoju konkretnych obszarów geograficznych i tematycznych,
- instrumenty finansowe, w tym inżynierii finansowej,
- klastry,
- przedsięwzięcia priorytetowe,
- inne.

Propozycje nowych instrumentów przedstawiać będą zasady i sposób ich wykorzystania dla poprawy efektywności wykorzystania środków publicznych w osiągnięciu celów KSRR, wraz z niezbędnymi zmianami prawnymi. Zostaną one wykorzystane na etapie wypracowania zasad i szczegółowych rozwiązań wdrożeniowych systemu realizacji polityki regionalnej po 2013, w tym programów operacyjnych zasilanych środkami pochodzącymi z Unii Europejskiej, a także do konsultacji z Komisją Europejską w ramach dyskusji nad kształtem przyszłej polityki spójności.

Harmonogram prac

3.2. Wprowadzenie instrumentów wspomagających rozprzestrzenianie się procesów rozwojowych poza obszary centrów życia społeczno-gospodarczego		
Działanie	Instytucja odpowiedzialna	Termin realizacji
Opracowanie przewodnika po istniejących i nowych instrumentach rozwojowych umożliwiających rozprzestrzenianie rozwoju	Minister Rozwoju Regionalnego we współpracy z Ministrem Finansów i Ministrem Gospodarki	II kw.2012 r.
Przygotowanie propozycji zmian legislacyjnych	Minister Rozwoju Regionalnego we współpracy z Ministrem Finansów i Ministrem Gospodarki oraz właściwymi Ministrami	III kw.2012 r.

3.3. Wprowadzenie systemu kontraktu terytorialnego

Opis problemu i uzasadnienie podjęcia działań

Dotychczasowe doświadczenia z realizacji kontraktów wojewódzkich wskazują na istotne braki w systemie zarządzania i koordynacji działań rządu i samorządów województw z innymi podmiotami, w tym z administracją rządową oraz partnerami publicznymi i niepublicznymi. KSRR proponuje wprowadzenie nowego instrumentu partnerstwa i koordynacji działań ukierunkowanych terytorialnie – kontraktu terytorialnego. Instrument ten pozwoli skutecznie powiązać, w obszarze części wspólnej, samodzielne polityki rozwojowe prowadzone przez samorządy województw oraz politykę regionalną rządu.

Wprowadzenie systemu kontraktów terytorialnych wymaga wcześniejszego określenia potencjałów rozwojowych każdego z regionów, jako podstawy do przygotowania stanowiska negocjacyjnego strony rządowej na potrzeby negocjacji kontraktu terytorialnego przez rząd. Precyzyjne określenie tych potencjałów wymaga głębszej analizy i jest ściśle powiązane z procesem negocjacji wprowadzanych kontraktów terytorialnych, w ramach których osiągnęte będą decyzje, co do konkretnie realizowanych przedsięwzięć. Z uwagi na to, że przedsięwzięcia te służyć będą wykorzystaniu determinant rozwojowych i problemów występujących na poszczególnych terytoriach, ich zidentyfikowanie będzie jednym z etapów przygotowania kontraktów.

Wprowadzenie systemu kontraktów terytorialnych poprzedzone zostanie pilotażem, który ma przebiegać zgodnie z założeniami dotyczącymi kontraktu terytorialnego zapisanymi w KSRR oraz projekcie *wytycznych dotyczących sposobu przygotowania do negocjacji, przebiegu negocjacji i zawierania kontraktu terytorialnego* – pilotaż posłuży m.in. weryfikacji trafności ich zapisów. W wyniku tak zebranych doświadczeń przygotowane zostaną uwagi do ww. dokumentu mające na celu usprawnienie procesu zawierania i realizacji kontraktów terytorialnych.

Celem prawnego umocowania instrumentu kontraktu terytorialnego oraz zapewnienia jego sprawnej realizacji konieczne będzie również opracowanie propozycji zmian legislacyjnych, które obejmą niektóre ustawy (m.in.: o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, o finansach publicznych).

Sposób realizacji

W celu zapewnienia możliwie skutecznej realizacji nowego instrumentu partnerstwa i koordynacji działań ukierunkowanych terytorialnie opracowanie systemu kontraktu terytorialnego będzie się odbywało dwuetapowo:

I etap:

Minister Rozwoju Regionalnego we współpracy z przedstawicielami samorządów wojewódzkich przygotuje wytyczne dotyczące zawartości, trybu przygotowania, uzgadniania i realizacji kontraktu terytorialnego.

Materiał zostanie wypracowany na podstawie projektu *wytycznych dotyczących sposobu przygotowania do negocjacji, przebiegu negocjacji i zawierania kontraktu terytorialnego*, będącego wynikiem prac jednej z 6 grup roboczych powołanych w celu wypracowania szczegółowych rozwiązań umożliwiających efektywną realizację KSRR⁹. W przygotowanie końcowej wersji dokumentu również zaangażowani będą przedstawiciele samorządów województw oraz właściwych ministrów.

Równolegle, na podstawie opracowywanych wytycznych, Minister Rozwoju Regionalnego podejmie próbę zidentyfikowania najważniejszych potencjałów rozwojowych oraz problemów o znaczeniu krajowym dla każdego z regionów. Analogiczny proces będzie miał miejsce na poziomie samorządów województw, które również dokonają identyfikacji najważniejszych potencjałów rozwojowych oraz problemów w ujęciu regionalnym.

Następnie, przy zaangażowaniu przedstawicieli ministrów właściwych (Minister Zdrowia, Minister Edukacji Narodowej, Minister Gospodarki, Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Minister Infrastruktury, Minister Pracy i Polityki Społecznej, Minister Środowiska, Minister Sportu i Turystyki, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Minister Finansów) określone zostaną możliwe kierunki działań rządu oraz strategia rządowa w poszczególnych regionach. Analogiczny proces zostanie przeprowadzony w regionach, które dokonają identyfikacji priorytetowych, z ich punktu widzenia, obszarów interwencji. Kończącą fazą pierwszego etapu będzie rozpoczęcie pilotażu kontraktów terytorialnych z wybranymi województwami.

2 etap

Na podstawie zebranych w ten sposób doświadczeń Ministerstwo Rozwoju Regionalnego opracuje raport zawierający rekomendacje co do ostatecznego kształtu kontraktów terytorialnych, wraz z propozycjami zmian odpowiednich regulacji prawnych i instytucjonalnych, w tym reformujących system finansowania polityki regionalnej. Jednocześnie dla zwiększenia zdolności instytucjonalnej do realizacji kontraktów terytorialnych i uwzględniania wymiaru terytorialnego w strategiach krajowych Minister Rozwoju Regionalnego przeprowadzi działania skierowane do przedstawicieli właściwych resortów, których celem będzie zapewnienie w instytucjach na szczeblu krajowym jednolitego podejścia do ww. zagadnień (np. warsztaty, materiały informacyjne). Efektem powyższego będzie wprowadzenie właściwych kontraktów terytorialnych do systemu realizacji polityki regionalnej po roku 2014 .

⁹ Projekt wytycznych dotyczących sposobu przygotowania do negocjacji, przebiegu negocjacji i zawierania kontraktu terytorialnego, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, na podstawie prac grupy roboczej ds. kontraktu terytorialnego w ramach procesu wypracowania szczegółowych rozwiązań umożliwiających efektywną realizację KSRR, Warszawa 2010 r.

Harmonogram prac

3.3. Wprowadzenie systemu kontraktu terytorialnego		
Działanie	Instytucja odpowiedzialna	Termin realizacji
Przygotowanie wytycznych dotyczących zawartości, trybu przygotowania, uzgadniania i realizacji kontraktu terytorialnego	Minister Rozwoju Regionalnego we współpracy z Ministrami właściwymi i samorządami województw.	I kw. 2011 r.
Zidentyfikowanie najważniejszych potencjałów rozwojowych oraz problemów o znaczeniu krajowym dla każdego z regionów. Określenie możliwych kierunków działań rządu oraz strategii rządowej w poszczególnych regionach	Minister Rozwoju Regionalnego ¹⁰ Współpraca: Minister Zdrowia, Minister Edukacji Narodowej, Minister Gospodarki, Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Minister Infrastruktury, Minister Pracy i Polityki Społecznej, Minister Środowiska, Minister Sportu i Turystyki, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Minister Finansów	I kw. 2011 r.
Pilotaż kontraktów terytorialnych z wybranymi województwami	Minister Rozwoju Regionalnego we współpracy z samorządami województw oraz właściwymi resortami	I kw. 2011 r. - IV kw. 2012 r.
Opracowanie raportu zawierającego rekomendacje odnośnie systemu realizacji kontraktu terytorialnego	Minister Rozwoju Regionalnego we współpracy z Ministrami właściwymi	I kw. 2013 r.
Przygotowanie propozycji zmian legislacyjnych	Wiodący: Minister Rozwoju Regionalnego Współpraca: Minister Zdrowia, Minister Edukacji Narodowej, Minister Gospodarki, Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Minister Infrastruktury, Minister Pracy i Polityki Społecznej, Minister Środowiska, Minister Sportu i Turystyki, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Minister Finansów	II kw. 2013 r.
Wdrożenie kontraktów terytorialnych w ramach systemu realizacji polityki regionalnej po roku 2014	Minister Rozwoju Regionalnego	I kw. 2014 r.

3.4. Wzmocnienie debaty strategicznej na temat wymiaru terytorialnego polityk publicznych

Opis problemu i uzasadnienie podjęcia działań

KSRR przewiduje konieczność wzmocnienia wymiaru strategicznego polityk publicznych o wpływie terytorialnym między innymi przez utworzenie zinstytucjonalizowanej przestrzeni dla wymiany informacji, wiedzy i doświadczeń. Przestrzeń ta powinna stać się miejscem stałej dyskusji strategicznej, pozwalającej na określenie optymalnych ram dla interwencji publicznej w ramach polityki spójności UE, polityki regionalnej i polityk sektorowych ukierunkowanych terytorialnie, składających się na politykę rozwoju, oraz skutecznych sposobów ich działania w zmieniających się warunkach wewnętrznych i zewnętrznych.

W związku z powyższym, KSRR zakłada utworzenia Krajowego Forum Terytorialnego (KFT) na szczeblu krajowym i wspiera powstawanie regionalnych for terytorialnych (RFT) na szczeblu regionalnym. KFT i RFT będą platformą dla wymiany wiedzy, doświadczeń i informacji stymulującą strategiczne myślenie o rozwoju na poziomie krajowym i regionalnym. W ramach KFT prowadzona będzie dyskusja strategiczna, której głównym celem będzie identyfikacja podstawowych

¹⁰ Analogiczne działania prowadzą samorządy województw po swojej stronie.

problemów systemowych, które wpływają na zakłócanie osiągania strategicznych celów interwencji polityk rozwoju. W ramach Krajowego Forum Terytorialnego składającego się z ekspertów reprezentujących instytucje krajowe i regionalne, partnerów społecznych oraz praktyków stworzone zostanie Forum Dyskusji Strategicznej odpowiedzialne za zasilanie dyskusji strategicznej na poziomie KFT.

Jednocześnie, wzmocnieniu debaty strategicznej posłuży wprowadzenie spójnego systemu monitorowania procesów rozwojowych i efektów polityki rozwoju w układach przestrzennych, o którym mowa w punkcie 3.5.

Sposób realizacji

Wzmocnienie debaty strategicznej na temat wymiaru terytorialnego polityk publicznych wymagać będzie podjęcia następujących działań przez Ministra Rozwoju Regionalnego i samorządy województw:

- Przygotowanie materiału dot. zadań, struktury i sposobu działania Krajowego Forum Terytorialnego oraz zasad współpracy między KFT a RFT i obserwatoriami polityki rozwoju,
- Utworzenie Krajowego Forum Terytorialnego – na poziomie krajowym oraz regionalnych forów terytorialnych – na poziomie regionalnym, dla stymulowania myślenia strategicznego na wszystkich szczeblach zarządzania politykami publicznymi o wpływie terytorialnym i formułowania rekomendacji dotyczących modyfikacji przyjętych kierunków rozwojowych kraju i regionów.

Harmonogram prac

3.4. Wzmocnienie debaty strategicznej na temat wymiaru terytorialnego polityk publicznych		
Działanie	Instytucja odpowiedzialna	Termin realizacji
Przygotowanie materiału dot. zadań, struktury i sposobu działania Krajowego Forum Terytorialnego oraz zasad współpracy między KFT a RFT i obserwatoriami polityki rozwoju	Minister Rozwoju Regionalnego	III kw. 2010 r.
Utworzenie Krajowego Forum Terytorialnego – na poziomie krajowym oraz regionalnych forów terytorialnych – na poziomie regionalnym	Minister Rozwoju Regionalnego oraz samorządy województw	KFT – III kw. 2010 r. RFT – II kw. 2011 r.

3.5. Wprowadzenie spójnego systemu monitorowania procesów rozwojowych i efektów polityki rozwoju w układach przestrzennych

Opis problemu i uzasadnienie podjęcia działań

KSRR przewiduje utworzenie spójnego systemu analitycznego stanowiącego merytoryczne wsparcie w procesach decyzyjnych na wszystkich poziomach zarządzania w ramach realizacji polityki rozwoju. Wskazana jest budowa systemu, którego zadaniem będzie zbieranie, gromadzenie oraz analiza danych w celu generowania i dostarczania informacji o charakterze diagnostycznym i ewaluacyjnym służących do weryfikacji podjętej polityki rozwoju i jej modyfikacji. Wiąże się to ze zmianami instytucjonalnymi polegającymi na wprowadzeniu nowych podmiotów zwiększających efektywność prowadzonych działań analitycznych i ich większe wykorzystanie na potrzeby polityki oraz zapewniających instytucjonalne warunki i mechanizmy służące wymianie wiedzy i współpracę pomiędzy poszczególnymi poziomami władzy publicznej oraz partnerami niepublicznymi. W efekcie, KSRR zakłada wprowadzenie nowych instytucji w systemie realizacji polityki regionalnej w postaci obserwatoriów rozwoju terytorialnego: Krajowego Obserwatorium Terytorialnego (KOT) na poziomie krajowym oraz regionalnych obserwatoriów terytorialnych na poziomie regionalnym.

Obserwatoria tworzyć będą system współpracy i przepływu informacji między najważniejszymi podmiotami publicznymi biorącymi udział w realizacji polityki rozwoju w celu monitorowania i oceny całości interwencji publicznej mającej wpływ terytorialny. System ten siecować będzie podmioty szczebla krajowego i regionalnego. Oprócz rządu i samorządu województwa w system włączone zostaną inne jednostki publiczne i prywatne działające na poziomie krajowym i regionalnym prowadzące działalność badawczą, edukacyjną i informacyjną w obszarze zarządzania rozwojem, tj. instytuty badawcze, uniwersytety oraz stowarzyszenia i organizacje pozarządowe. Stworzona sieć wymiany wiedzy, doświadczenia oraz informacji i wyników badań wspierać będzie ocenę efektów prowadzonych działań prorozwojowych oraz stymulować dyskusję na temat przyszłych kierunków rozwoju regionalnego na forum krajowym (w ramach KFT) i regionalnym (RFT).

Ponadto, uruchomienie systemu monitorowania polityki regionalnej wymaga również określenia procedur, zasad oraz standardów gromadzenia i weryfikacji dostępnych danych, w tym przede wszystkim stworzenia bazy wskaźników służących monitorowaniu procesów rozwojowych w odniesieniu do terytorium.

Dzięki stworzeniu systemu monitorowania polityki regionalnej i spójnego systemu raportowania strategicznego na szczeblu krajowym i regionalnym wzmocniony zostanie wymiar strategiczny działań rozwojowych. System ten powinien zapewniać dopływ aktualnych informacji o charakterze strategicznym, a w efekcie zasilać dyskusję strategiczną prowadzoną w ramach KFT i RFT (patrz punkt 3.4.).

Sposób realizacji

Stworzenie systemu monitorowania polityki regionalnej wymaga podjęcia działań przez Ministra Rozwoju Regionalnego w następujących obszarach:

- Wprowadzenie nowych instytucji w systemie realizacji polityki regionalnej w postaci obserwatoriów rozwoju terytorialnego: Krajowego Obserwatorium Terytorialnego (KOT) na poziomie krajowym oraz regionalnych obserwatoriów terytorialnych (ROT) na poziomie regionalnym. Obserwatoria tworzyć będą system współpracy i przepływu informacji między najważniejszymi podmiotami publicznymi biorącymi udział w realizacji polityki rozwoju w celu monitorowania i oceny całości interwencji publicznej mającej wpływ terytorialny,
- Przygotowanie bazy wskaźników rozwoju społeczno-gospodarczego w układach przestrzennych na potrzeby monitorowania zjawisk i trendów rozwojowych oraz efektów prowadzonych polityk publicznych w układach terytorialnych i funkcjonalnych we współpracy z Prezesem Głównego Urzędu Statystycznego oraz ustalenie wspólnych standardów gromadzenia i weryfikacji dostępnych wskaźników, które pozwoli na wykorzystanie ich w systemie monitorowania polityki regionalnej,
- Stworzenie systemu raportowania strategicznego przez opracowanie jednolitych standardów dot. opracowania raportów o rozwoju społeczno-gospodarczym, regionalnym oraz przestrzennym na poziomie krajowym i regionalnym oraz wprowadzenie obowiązku przygotowywania raportów na poziomie regionalnym, które byłyby podstawą do tworzenia raportu strategicznego nt. polityki regionalnej i przestrzennej na poziomie krajowym oraz byłyby standardowym sposobem monitorowania strategii rozwoju województwa.

Działania te będą realizowane we współpracy z:

- Samorządami województw – w odniesieniu do regionalnych obserwatoriów terytorialnych,

- Prezesem Głównego Urzędu Statystycznego i ministrami właściwymi (Minister Zdrowia, Minister Edukacji Narodowej, Minister Gospodarki, Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Minister Infrastruktury, Minister Pracy i Polityki Społecznej, Minister Środowiska, Minister Sportu i Turystyki, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi) – w odniesieniu do systemu monitorowania procesów rozwojowych i efektów polityki rozwoju w układach przestrzennych.

Harmonogram prac

3.5. Wprowadzenie spójnego systemu monitorowania procesów rozwojowych i efektów polityki rozwoju w układach przestrzennych		
Działanie	Instytucja odpowiedzialna	Końcowy termin realizacji
Utworzenie Krajowego Obserwatorium Terytorialnego	Minister Rozwoju Regionalnego	II kw. 2011 r.
Utworzenie regionalnych obserwatoriów terytorialnych	Samorzady województw	IV kw. 2011 r.
Przygotowanie systemu monitorowania i raportowania procesów rozwojowych i efektów polityki rozwoju w układach przestrzennych, w tym bazy wskaźników	Wiodący: Minister Rozwoju Regionalnego i Prezes Głównego Urzędu Statystycznego Współpraca: Minister Zdrowia, Minister Edukacji Narodowej, Minister Gospodarki, Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Minister Infrastruktury, Minister Pracy i Polityki Społecznej, Minister Środowiska, Minister Sportu i Turystyki, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, samorzady województw	II kw. 2011 r.
Wdrożenie systemu monitorowania i raportowania strategicznego	Minister Rozwoju Regionalnego	II kw. 2012 r.

3.6. Określenie trybu i zasad programowania w ramach przyszłej perspektywy finansowej, w tym polityki regionalnej

Opis problemu i uzasadnienie podjęcia działań

KSRR wprowadza nową architekturę dokumentów wdrożeniowych (programów) służących realizacji celów polityki regionalnej, która będzie wprowadzona od roku 2014, wraz z nową perspektywą finansową UE. Nowy układ instrumentów implementacyjnych oraz sposób ich wdrażania będzie odpowiadał strukturze celów KSRR oraz będzie zgodny z zasadami polityki regionalnej wskazanymi w KSRR, w tym w szczególności z zasadami: zintegrowanego podejścia terytorialnego, koncentracji (tematycznej i terytorialnej). Ze względu na to, że za ich przygotowanie odpowiadają różne instytucje zarówno na szczeblu krajowym, jak i regionalnym, a część dokumentów ma charakter zintegrowany, łącząc cele krajowej polityki regionalnej i unijnej polityki spójności, konieczne jest opracowanie wspólnych zasad dotyczących przebiegu procesu programowania, zakresu i struktury programów oraz sposobów ich realizacji, w tym źródeł finansowania, zasad przekazywania środków i sposobu dofinansowania poszczególnych kategorii interwencji (*earmarking*), zasad komplementarności i podziału zakresu tematycznego tych programów (klarowna linia demarkacyjna).

Rozwiązania te są wypracowywane przy braku przesądzeń w zakresie polityki spójności i budżetu UE po 2013 r., co uzasadnia potrzebę tych prac, gdyż ich wyniki mogą zostać wykorzystane przez Polskę w negocjacji z Komisją Europejską dla jak największego dopasowania rozwiązań, które będą obowiązywać od nowej perspektywy finansowej UE do potrzeb krajowych. Jednocześnie,

na prace nad nowymi zasadami programowania wpływa tocząca się debata na temat przyszłości polityki spójności.

KSRR zakłada również wprowadzenie nowych mechanizmów efektywnościowych, które służyć mają poprawie osiągania wymiernych wyników w ramach polityki regionalnej. Mechanizmy te służą realizacji zasady warunkowości polityki regionalnej, która zakłada uzależnienie przekazywania lub przyznawania środków finansowych w zależności od osiągniętych efektów rzeczowych. W ramach przygotowania nowego układu programów określone zostaną szczegółowe zasady funkcjonowania mechanizmów warunkowości, w szczególności metodologii podziału tzw. rezerwy efektywnościowej, która pozwoli premiować najlepszych aktorów gry o rozwój, ale także szczegółowe zasady dotyczące wdrażania programów, z uwzględnieniem wielkości zaangażowanych środków, maksymalne wysokości dofinansowania, kierunki pożądanego wsparcia i inne.

Sposób realizacji

Punktem wyjścia dla określenia trybu i zasad programowania w ramach przyszłej perspektywy finansowej będzie opracowanie raportu podsumowującego doświadczenia wynikające z realizacji perspektywy 2004-2006 oraz 2007-2013, wykonanego na poziomie krajowym i regionalnym.

Określenie zasad przygotowania programów służących realizacji celów polityki regionalnej, które będą finansowane ze środków krajowych i europejskich, zostanie dokonane przez Ministra Rozwoju Regionalnego poprzez zrealizowanie następujących działań:

- Opracowanie dokumentu pt. *Zasady funkcjonowania dokumentów wdrożeniowych polityki regionalnej na lata 2014-2020*. Dokument ten będzie wskazywał sposób przygotowania, zasady finansowania programów opisanych w podrozdziale 7.2.10 strategii: *Dokumenty wdrożeniowe KSRR*¹¹ (algorytmy podziału środków, wysokość współfinansowania, kierunki wydatkowania środków), a także kwestie związane z mechanizmami warunkowości (rezerwa efektywnościowa) oraz zasady wdrażania tych instrumentów,
- Opracowanie dokumentu pt. *Zasady funkcjonowania Ramowych Zintegrowanych Programów Regionalnych (RZPR) 2014-2020* przy ścisłej współpracy strony rządowej. Będzie on podstawą do przygotowania przez samorządy województw RZPR integrujących i koordynujących na poziomie regionalnym działania finansowane ze źródeł krajowych i zagranicznych.

Powyższe dokumenty będą przygotowywane w ścisłej współpracy z innymi ministrami (m.in. Ministrem Zdrowia, Ministrem Edukacji Narodowej, Ministrem Gospodarki, Ministrem Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Ministrem Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Ministrem Infrastruktury, Ministrem Pracy i Polityki Społecznej, Ministrem Środowiska, Ministrem Sportu i Turystyki, Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi) oraz samorządami województw. Minister Rozwoju Regionalnego przygotowuje ponadto niezbędne pozycje zmian prawnych warunkujących wdrożenie przygotowanych rozwiązań. Zasady programowania przyszłej perspektywy finansowej będą respektować priorytety rozwojowe oraz inwestycyjne wynikające z dokumentów rządowych (DSRK, ŚSRK) i sektorowych oraz zasad i regulacji Wspólnotowych na okres po roku 2013.

Harmonogram prac

¹¹ Są to: Krajowy Program na rzecz Konkurencyjności (KPK), Program dla obszaru metropolitalnego Warszawy, Program Operacyjny Polska Wschodnia, Programy realizacji celu 2 (adresowane do obszarów problemowych), Programy współpracy terytorialnej, horyzontalny Program rozwoju (bądź program operacyjny) wsparcia instytucjonalnego oraz inne programy operacyjne.

3.6. Określenie trybu i zasad programowania w ramach przyszłej perspektywy finansowej, w tym polityki regionalnej		
Działanie	Instytucja odpowiedzialna	Termin realizacji
Raport podsumowujący doświadczenia wynikające z realizacji perspektywy 2004-2006 oraz 2007-2013	Minister Rozwoju Regionalnego, samorządy województw	IV kw. 2011 r.
Opracowanie <i>Zasad funkcjonowania dokumentów wdrożeniowych polityki regionalnej na lata 2014-2020</i>	Wiodący: Minister Rozwoju Regionalnego Współpraca: Minister Zdrowia, Minister Edukacji Narodowej, Minister Gospodarki, Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Minister Infrastruktury, Minister Pracy i Polityki Społecznej, Minister Środowiska, Minister Sportu i Turystyki, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, samorządy województw	I kw. 2012 r.
Opracowanie <i>Zasad funkcjonowania Ramowych Zintegrowanych Programów Regionalnych (RZPR) 2014-2020</i>	Wiodący: Minister Rozwoju Regionalnego Współpraca: Minister Zdrowia, Minister Edukacji Narodowej, Minister Gospodarki, Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Minister Infrastruktury, Minister Pracy i Polityki Społecznej, Minister Środowiska, Minister Sportu i Turystyki, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, samorządy województw	I kw. 2012 r.
Przygotowanie propozycji zestawu zmian legislacyjnych	Minister Rozwoju Regionalnego	III kw. 2012 r.

3.7. Przebudowa systemu wdrażania działań rozwojowych

Opis problemu i uzasadnienie podjęcia działań

KSRR przewiduje przebudowę systemu wdrażania działań rozwojowych w kierunku wyboru najbardziej efektywnego poziomu wdrażania oraz zapewnienia zbliżonej zdolności instytucjonalnej jednostek składających się na ten system przez określenie standardów funkcjonowania instytucji wspierających rozwój regionalny (IWRR) oraz wprowadzenie systemu ich certyfikacji. Reorganizacja systemu ma prowadzić do zmniejszenia liczebności instytucji zajmujących się wdrażaniem polityki regionalnej przy jednoczesnym zapewnieniu zbliżonej skuteczności i efektywności poszczególnych instytucji (agencje rozwoju regionalnego i lokalnego, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Regionalne Instytucje Finansujące, Krajowy i Regionalne Ośrodki Europejskiego Funduszu Społecznego, Powiatowe i Wojewódzkie Urzędy Pracy, Ośrodki Doradztwa Rolniczego, regionalne oddziały Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa) przy realizacji działań inspirujących, wspomagających, promujących oraz wdrażających działania rozwojowe. Prowadzić to ma do utworzenia systemu wsparcia rozwoju regionalnego obejmującego instytucje o wspólnych standardach funkcjonowania i świadczonych usług dla beneficjentów polityki regionalnej. Powyższe działania obejmą również opracowanie standardów zarządzania i realizacji polityki regionalnej, co może wiązać się z przyporządkowaniem nowych zadań i ról instytucjom na poziomie krajowym zaangażowanym w realizację polityki regionalnej (np. MRR, PARP).

Sposób realizacji

Przebudowa systemu wdrażania działań rozwojowych przebiegać będzie w następujących etapach:

- Przeprowadzenie audytu instytucji zajmujących się wdrażaniem polityki regionalnej wraz z określeniem standardów, jakie instytucje podlegające audytowi powinny wypełniać w celu uzyskania statusu IWRR,
- Powołanie zespołu odpowiedzialnego za opracowanie założeń systemu funkcjonowania IWRR i roli poszczególnych instytucji w systemie wdrażania polityki regionalnej,
- Opracowanie założeń systemu funkcjonowania IWRR i roli poszczególnych instytucji w systemie wdrażania polityki regionalnej,
- Wprowadzenie ustandaryzowanego systemu IWRR m.in. w celu ich włączenia w system realizacji nowej polityki regionalnej. Spełnienie wymogów określonych w wytycznych będzie warunkowało możliwość wykorzystania właściwej instytucji w systemie realizacji polityki regionalnej. Podstawą standaryzacji będzie certyfikacja instytucji w kontekście spełniania minimalnych standardów świadczenia usług,
- Zmiana wymaganych aktów prawnych w zakresie wyboru i funkcjonowania instytucji wdrożeniowych do realizacji działań KSRR.

Harmonogram prac

3.7. Przebudowa systemu wdrażania działań rozwojowych		
Działanie	Instytucja odpowiedzialna	Końcowy termin realizacji
Przeprowadzenie audytu instytucji zajmujących się wdrażaniem polityki regionalnej wraz z określeniem standardów, jakie instytucje podlegające audytowi powinny wypełniać w celu uzyskania statusu IWRR	Minister Rozwoju Regionalnego	II kw. 2012 r.
Powołanie zespołu odpowiedzialnego za opracowanie założeń systemu funkcjonowania IWRR i roli poszczególnych instytucji w systemie wdrażania polityki regionalnej	Minister Rozwoju Regionalnego Skład zespołu: MG, MRiRW, PARP, ARR, ARiMR, RIF, inne	II kw. 2012 r.
Opracowanie założeń systemu funkcjonowania IWRR i roli poszczególnych instytucji w systemie wdrażania polityki regionalnej	Minister Rozwoju Regionalnego	III kw. 2012 r.
Wprowadzenie ustandaryzowanego systemu IWRR	Minister Rozwoju Regionalnego we współpracy z samorządami województw	IV kw. 2012 r.
Przygotowanie zmian legislacyjnych	Minister Rozwoju Regionalnego	I kw. 2013 r.

ZAŁĄCZNIK: ORGANIZACJA PRAC, ZWIĄZANYCH Z WDROŻENIEM KRAJOWEJ STRATEGII ROZWOJU REGIONALNEGO 2010-2020

Równoległe do prac nad KSRR, które rozpoczęły się na przełomie 2008 i 2009, zainicjowano prace grup roboczych, których celem było wypracowanie szczegółowych rozwiązań umożliwiających efektywną realizację KSRR. Powołano 6 grup tematycznych, które skupiły przedstawicieli administracji rządowej i samorządowej:

1. Grupę ds. zagadnień finansowych w KSRR,
2. Grupę ds. systemu monitorowania polityki regionalnej,
3. Grupę ds. koncepcji kontraktu terytorialnego,
4. Grupę ds. zagadnień instytucjonalnych,
5. Grupę ds. procesu terytorializacji polityk publicznych,
6. Grupę ds. spójności KSRR i strategii rozwoju województw (SRW).

Na czele każdej z ww. grup stała osoba wiodąca z województwa, która była zarazem animatorem prac danej grupy. Ponadto, za wsparcie merytoryczne i techniczne prac odpowiadali pracownicy DKS, odpowiedzialni za ostateczną redakcję tekstów będących przedmiotem dyskusji. W prace grup zaangażowano również inne departamenty MRR oraz przedstawiciele resortów.

Dzięki cyklicznej formule spotkań oraz zintensyfikowanym kontaktom roboczym udało się przygotować wstępne wersje rozwiązań wdrożeniowych, które posłużyły wypracowaniu szczegółowych zasad implementacji KSRR, prezentowanych w niniejszym dokumencie, m.in. dotyczących funkcjonowania kontraktu terytorialnego, systemu monitorowania polityki regionalnej, propozycji zmian podziału kompetencji na poziomie centralnym i regionalnym, propozycji racjonalizacji systemu finansowania polityki regionalnej.

Jednocześnie, w pracach nad propozycjami rozwiązań implementacyjnych został wykorzystany szeroki dorobek teoretyków i praktyków polityki regionalnej, którzy wsparli Ministerstwo Rozwoju Regionalnego swoją ekspercką wiedzą.

Wykaz ekspertyz, opracowań oraz materiałów będących efektem prac grup roboczych, które były wykorzystane podczas prac nad KSRR:

- *Analiza wybranych działań antykryzysowych władz publicznych na świecie. Wnioski dla prac nad Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego* – dr Tomasz Grzegorz Grosse, Instytut Studiów Politycznych PAN, Instytut Spraw Publicznych,
- *Cele i zasady polityki regionalnej państwa* – dr Tomasz Grzegorz Grosse, Instytut Studiów Politycznych PAN, Instytut Spraw Publicznych,
- *Cele polityczne, wyzwania i priorytety UE w perspektywie 2013-2020 jako realizacja w ramach wspólnotowych polityk* – prof. Jacek Szlachta, Szkoła Główna Handlowa; prof. Janusz Zaleski, Politechnika Wrocławska,
- *Kompetencje i rola poszczególnych poziomów realizujących politykę regionalną z uwzględnieniem aspektu zależności hierarchicznych a multilevel governance* – dr Marek Kozak, EUROREG, Uniwersytet Warszawski,
- *Krajowa polityka regionalna a instytucje otoczenia biznesu* – Danuta Jabłońska,
- *Model instytucjonalny dla prowadzenia polityki regionalnej z uwzględnieniem zasady partnerstwa*, prof. Jacek Szlachta, SGH; prof. Janusz Zaleski – Politechnika Wrocławska,

- *Obserwatoria polityki rozwoju jako element systemu strategicznego zarządzania regionem* – Jacek Woźniak, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego,
- *Rola i miejsce instytucji wspierających rozwój regionalny, przy wykorzystaniu dotychczasowych doświadczeń z funkcjonowania tego typu podmiotów oraz postulowane kierunki zmian* – Mirosław Marek,
- *Rola instytucji wspierających rozwój regionalny (w tym agencji rozwoju regionalnego) w systemie wdrażania nowej polityki regionalnej* – prof. Tomasz Parteka, Uniwersytet Gdański, Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego,
- *Strategia rozwoju województwa jako instrument strategicznego zarządzania - przykłady dobrych praktyk w województwie warmińsko-mazurskim* – Lidia Wójtowicz, Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego,
- *System wdrażania polityki regionalnej z uwzględnieniem roli poszczególnych podmiotów. Budowa mechanizmów koordynacyjnych zapewniających spójność całego systemu* – Krystyna Gurbiel,
- *Trendy rozwojowe regionów – streszczenie* – Wojciech Dziemianowicz, Julita Łukomska, Anna Górską, Magda Pawluczuk,
- *Zasady zawierania i konstrukcja Kontraktu wojewódzkiego w Polsce od 2010 r.* – dr Adam Mikołajczyk, Radomir Matczak, Małgorzata Sobolew, Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego,
- *Analiza i ocena algorytmów podziału środków publicznych z punktu widzenia polityki regionalnej* – dr Wojciech Misiąg, Marcin Tomalak, IBnGR,
- *Określenie i ocena charakteru, struktury i intensywności polskiego eksportu w kontekście celów polityki regionalnej, na poziomie województw i powiatów w ujęciu dynamicznym* – dr Tomasz Komornicki, IGiPZ PAN,
- *Określenie najefektywniejszego podziału zadań kompetencji dla realizacji KSRR na szczeblu krajowym i regionalnym w zakresie wsparcia innowacyjności* – Danuta Jabłońska,
- *Typy obszarów funkcjonalnych w Polsce* – prof. Jerzy Bański, IGiPZ PAN,
- *Zasady podziału środków publicznych między województwa. Rekomendacje dla polityki regionalnej* – dr Wojciech Misiąg, Marcin Tomalak, IBnGR,
- *Instrumenty rozwoju zasobów ludzkich w ramach Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020. Propozycja „terytorializacji” polityki RZL* – Michał Kubisz
- *Wnioski z prac Grupy roboczej ds. procesu „terytorializacji” polityk publicznych i koncepcja dalszych działań w procesie tworzenia projektu Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego. Perspektywa regionalna* – Radomir Matczak, Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego,
- *Zmiany instytucjonalne warunkujące efektywną realizację polityki regionalnej oraz założenia dotyczące strategicznego monitorowania* – materiał przygotowany w ramach prac Grupy roboczej ds. zagadnień instytucjonalnych,
- *Wytyczne dotyczące sposobu przygotowania do negocjacji, przebiegu negocjacji i zawierania kontraktu terytorialnego. Projekt* – materiał przygotowany w ramach prac Grupy roboczej ds. koncepcji kontraktu terytorialnego.

Zadanie	2010				2011				2012				2013			
	I kw.	II kw.	III kw.	IV kw.	I kw.	II kw.	III kw.	IV kw.	I kw.	II kw.	III kw.	IV kw.	I kw.	II kw.	III kw.	IV kw.
Przygotowanie wytycznych dotyczących: – niezbędnych działań do realizacji na obszarach funkcjonalnych miast – instrumentów wdrażania polityki miejskiej (dot. rewitalizacji miast, grantów globalnych, inne) – kryteriów wyznaczania obszarów funkcjonalnych miast																
Delimitacja obszarów funkcjonalnych miast w planach zagospodarowania przestrzennego województw																
Przygotowanie propozycji zestawu zmian legislacyjnych																
Opracowanie strategii/planów dla obszarów funkcjonalnych miast																
1.5. Zmiany kompetencyjne na poziomie krajowym dla zapewnienia racjonalizacji zarządzania i zwiększenia efektywności zadań dotyczących rozwoju regionalnego																
Przygotowanie materiału problemowego dotyczącego uporządkowania kompetencyjnego w zakresie zarządzania rozwojem regionalnym																
Powołanie zespołu odpowiedzialnego za wypracowanie propozycji dotyczących uporządkowania kompetencyjnego w zakresie zarządzania rozwojem regionalnym																
Przygotowanie propozycji zmian kompetencyjnych ministrów właściwych zapewniających efektywne prowadzenie polityki rozwoju w odniesieniu do terytorium																
Przygotowanie propozycji zestawu zmian legislacyjnych																
1.6. Zmiany kompetencyjne JST służące zwiększeniu efektywności realizacji zadań dotyczących rozwoju regionalnego na poziomie regionalnym i lokalnym																
Powołanie zespołu odpowiedzialnego za wypracowanie propozycji dotyczących podziału i zmian zadań kompetencyjnych w zakresie zarządzania rozwojem																
Przygotowanie propozycji zmian kompetencyjnych dotyczących modelu decyzyjnego oraz sposobu funkcjonowania samorządu województwa i powiatowego, a także zmian kompetencyjnych dotyczących określenia roli samorządu gminnego i jego odpowiedzialności za prowadzenie polityki rozwoju																
Przygotowanie propozycji zestawu zmian legislacyjnych																

Zadanie	2010				2011				2012				2013			
	I kw.	II kw.	III kw.	IV kw.	I kw.	II kw.	III kw.	IV kw.	I kw.	II kw.	III kw.	IV kw.	I kw.	II kw.	III kw.	IV kw.
2.1. Dostosowanie systemu finansowania JST do zadań wynikających z realizacji polityki rozwoju w regionie																
Przygotowanie propozycji zmian przepływu środków publicznych do JST w zakresie: – dochodów własnych – subwencji ogólnej z budżetu państwa – dotacji z budżetu państwa																
Przygotowanie propozycji zestawu zmian legislacyjnych																
Wejście w życie skutków finansowych – I kw. 2014 r.																od 2014
2.2. Lepsze ukierunkowanie terytorialne środków budżetowych (proces „terytorializacji”)																
Przygotowanie materiału problemowego zawierającego założenia podziału środków publicznych będących w dyspozycji jednostek sektora finansów publicznych zapewniających ich lepsze ukierunkowanie terytorialne																
Powołanie zespołu odpowiedzialnego za przygotowanie zmian kryteriów terytorialnego podziału środków publicznych zapewniających ich lepsze ukierunkowanie terytorialne																
Przygotowanie zmian kryteriów terytorialnego podziału środków publicznych będących w dyspozycji jednostek sektora finansów publicznych zapewniających ich lepsze ukierunkowanie terytorialne: – poszczególnych resortów, – innych instytucji państwowych zarządzających środkami rozdysponowywanymi w regionach																
Przygotowanie propozycji zestawu zmian legislacyjnych																
2.3. Dostosowanie sposobu planowania i realizacji budżetu państwa oraz systemu finansów publicznych do realizacji celów KSRR																
Przygotowanie propozycji zmiany zasad opracowywania budżetu zadaniowego oraz Wieloletniego Planu Finansowego Państwa (WFPF)																
Stworzenie systemu ewidencji i sprawozdawczości w sektorze finansów publicznych umożliwiającego dostarczanie danych na temat przepływów finansowych do analiz regionalnych																
Wprowadzenie w systemie ewidencji i sprawozdawczości modułu dotyczącego wydatków strukturalnych sektora finansów publicznych umożliwiającego monitorowanie realizacji zasady																

Zadanie	2010				2011				2012				2013			
	I kw.	II kw.	III kw.	IV kw.	I kw.	II kw.	III kw.	IV kw.	I kw.	II kw.	III kw.	IV kw.	I kw.	II kw.	III kw.	IV kw.
dotkowości wynikającej z realizacji polityki spójności UE																
Przygotowanie propozycji zasad budżetowania zadaniowego na poziomie regionalnym oraz przygotowania wieloletniej prognozy finansowej JST																
Przygotowanie propozycji zestawu zmian legislacyjnych, w tym w szczególności w ustawie o finansach publicznych																
3.1. Wprowadzenie do systemu prawnego polityki rozwoju instrumentów zapewniających minimalny dostęp do usług publicznych na obszarze całego kraju																
Powołanie Zespołów roboczych, ds. usług: – edukacyjnych i szkoleniowych, – medycznych, – komunikacyjnych, – komunalnych i związanych z ochroną środowiska, – kulturalnych, – innych																
Opracowanie dokumentu: „Minimalne standardy świadczenia usług publicznych warunkujących możliwości rozwojowe”																
Przygotowanie propozycji zmian legislacyjnych w zakresie minimalnych standardów świadczenia usług publicznych																
Delimitacja terytoriów wymagających szczególnej interwencji na rzecz poprawy dostępu do usług publicznych i ich jakości (obszarów problemowych celu 2.2. KSRR)																
Opracowanie dokumentów implementacyjnych związanych z minimalnymi standardami usług (wytyczne, podręczniki, przykłady dobrych praktyk, zmiany legislacyjne)																
3.2. Wprowadzenie instrumentów wspomagających rozprzestrzenianie się procesów rozwojowych spoza obszary centrów życia społeczno-gospodarczego																
Opracowanie przewodnika po istniejących i nowych instrumentach rozwojowych umożliwiających rozprzestrzenianie rozwoju																
Przygotowanie propozycji zmian legislacyjnych																
3.3. Wprowadzenie systemu kontraktu terytorialnego																
Przygotowanie wytycznych dotyczących zawartości, trybu przygotowania, uzgadniania i realizacji kontraktu terytorialnego																
Zidentyfikowanie najważniejszych potencjałów rozwojowych oraz problemów o znaczeniu krajowym dla każdego z regionów																

Zadanie	2010				2011				2012				2013			
	I kw.	II kw.	III kw.	IV kw.	I kw.	II kw.	III kw.	IV kw.	I kw.	II kw.	III kw.	IV kw.	I kw.	II kw.	III kw.	IV kw.
oraz określenie możliwych kierunków działań rządu oraz strategii rządowej w poszczególnych regionach																
Pilotaż kontraktów terytorialnych z wybranymi województwami																
Opracowanie raportu zawierającego rekomendacje odnośnie systemu realizacji kontraktu terytorialnego																
Przygotowanie propozycji zmian legislacyjnych																
Wdrożenie kontraktów terytorialnych w ramach systemu realizacji polityki regionalnej po roku 2014																od 2014
3.4. Wzmocnienie debaty strategicznej na temat wymiaru terytorialnego polityk publicznych																
Przygotowanie materiału dot. zadań, struktury i sposobu działania Krajowego Forum Terytorialnego oraz zasad współpracy między KFT a RFT i obserwatoriami polityki rozwoju																
Utworzenie Krajowego Forum Terytorialnego – na poziomie krajowym oraz regionalnych forów terytorialnych – na poziomie regionalnym			KFT			RFT										
3.5. Wprowadzenie spójnego systemu monitorowania procesów rozwojowych i efektów polityki rozwoju w układach przestrzennych																
Utworzenie Krajowego Obserwatorium Terytorialnego																
Utworzenie regionalnych obserwatoriów terytorialnych																
Przygotowanie systemu monitorowania i raportowania procesów rozwojowych i efektów polityki rozwoju w układach przestrzennych, w tym bazy wskaźników																
Wdrożenie systemu monitorowania i raportowania strategicznego																
3.6. Określenie trybu i zasad programowania w ramach przyszłej perspektywy finansowej, w tym polityki regionalnej																
Raport podsumowujący doświadczenia wynikające z realizacji perspektywy 2004-2006 oraz 2007-2013																
Opracowanie <i>Zasad funkcjonowania dokumentów wdrożeniowych polityki regionalnej na lata 2014-2020</i>																
Opracowanie <i>Zasad funkcjonowania Ramowych Zintegrowanych Programów Regionalnych (RZPR) 2014-2020</i>																
Przygotowanie propozycji zestawu zmian legislacyjnych																
3.7. Przebudowa systemu wdrażania działań rozwojowych																
Przeprowadzenie audytu instytucji zajmujących się wdrażaniem																

Zadanie	2010				2011				2012				2013			
	I kw.	II kw.	III kw.	IV kw.	I kw.	II kw.	III kw.	IV kw.	I kw.	II kw.	III kw.	IV kw.	I kw.	II kw.	III kw.	IV kw.
polityki regionalnej wraz z określeniem standardów, jakie instytucje podlegające audytowi powinny wypełniać w celu uzyskania statusu IWRR																
Powołanie zespołu odpowiedzialnego za opracowanie założeń systemu funkcjonowania IWRR i roli poszczególnych instytucji w systemie wdrażania polityki regionalnej																
Opracowanie założeń systemu funkcjonowania IWRR i roli poszczególnych instytucji w systemie wdrażania polityki regionalnej																
Wprowadzenie ustandaryzowanego systemu IWRR																
Przygotowanie zmian legislacyjnych																